

Handelshøjskolen i København/Copenhagen Business School

Maj 2009

**UGIFTE SAMLEVENDE OG DERES
BØRNS ARVERETLIGE STILLING VED
DEN ENE FORÆLDERS DØD**

**EN KOMPARATIV ANALYSE AF DANSK OG FRANSK
ARVERET**

AF

NAJA EGEDE KRISTENSEN

Vejleder: Joan Tournay

Cand.ling.merc. T&T fransk

La situation juridique des concubins et de leurs enfants en cas de décès de l'un des parents

Une analyse comparative du droit des successions danois et français

Depuis longtemps, le nombre des concubins au Danemark et en France a augmenté. En même temps, la situation juridique des concubins n'est pas améliorée, et il a été difficile pour eux de protéger l'un et l'autre en cas de décès de l'un des concubins. L'histoire des deux pays a prouvé que les enfants des concubins n'ont pas toujours eu le même droit de succession que les enfants légitimes. Dans ce mémoire, je propose d'examiner la situation juridique des concubins au Danemark et en France à la base des nouveaux droits des successions dans ces deux pays et aussi, la situation juridique des enfants en cas de décès de l'un des parents. D'abord, il s'agit d'examiner la situation juridique des concubins et de savoir quelles mesures ils peuvent prendre pour être capables de protéger économiquement l'un et l'autre en cas de décès de l'un d'eux. Ensuite, il s'agit des enfants et leur situation juridique au Danemark et en France et comment les parents peuvent prendre des mesures financiers pour assurer les enfants en cas de décès de l'un des parents. L'hypothèse est que la situation juridique des concubins et celle des enfants seront plus avantageuses au Danemark et qu'il est plus facile de protéger par une manière économique le concubin survivant et l'enfant en cas de décès de l'un des concubins.

L'objectif de la première partie de ce mémoire est de faire une analyse comparative de la situation juridique des concubins au Danemark et en France, à savoir leur situation juridique historique. Puis, une analyse comparative en montrant les mesures principaux que les concubins peuvent prendre dans la domaine des testaments, des assurances vie et des retraites pour assurer l'avenir financier du concubin survivant. Il peut être constaté que les testaments jouent un rôle important pour les concubins qui voudraient favoriser le concubin survivant. L'assurance vie est aussi un moyen important par laquelle les concubins peuvent favoriser l'un et l'autre. Les systèmes des retraites des deux pays sont différents et en les examinant, il est clair que le concubin survivant danois bénéficie de multiples avantages.

La deuxième partie de ce mémoire se concentre autour les enfants et leur situation juridique au Danemark et en France. Les enfants nés hors mariage n'ont pas toujours été acceptés par la société danoise et française, mais, en même temps que le nombre des concubins augmentent, le nombre des enfants nés hors mariage augmentent aussi, et aujourd'hui, ils sont acceptés par la société. L'analyse de leur situation juridique montre qu'ils n'ont pas toujours bénéficié des mêmes droits de succession que les enfants légitimes. Ensuite, il est démontré que les parents peuvent prendre des dispositions économiques qui assurent les enfants à l'avenir en cas de décès de l'un d'eux. Il s'agit en particulier de l'assurance vie et des retraites. Il est constaté que les enfants des deux pays ne bénéficient pas des mêmes conditions en ce qui concerne la retraite du défunt.

Le Danemark et la France font le calcul des droits de succession de deux manières différentes. Au Danemark, la dernière loi des droits de succession est entrée en vigueur en 1995, et cela a eu pour résultat qu'aujourd'hui, le tarif des droits de succession sont les mêmes pour les héritiers réservataires et le concubin survivant et que le tarif est devenu plus favorable pour le concubin survivant. En France, les droits de succession sont calculés par héritier et le montant net qu'il a reçu après avoir déduit un abattement considérable. Étant considéré comme un étranger à la succession, le concubin ne bénéficie pas d'un grand abattement et le tarif est le plus grand des tarifs.

Pour conclure ce mémoire, toutes les avantages et les inconvénients de la situation juridique des concubins et des enfants sont comparées, et il est constaté qu'il est partiellement possible de confirmer l'hypothèse.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	6
1.1. Emnevalg.....	6
1.2. Problemformulering	7
1.3. Hypotese	7
1.4. Metode	8
1.5. Afgrænsning	10
1.6. Kilder og kildekritik	11
1.7. Specialets opbygning.....	12
DEL 1	13
2. Ugifte samlevende, deres arveretlige stilling og sikring af den efterlevende samlever ...	13
2.1. Ugifte samlevende	13
2.1.1. Ugifte samlevende i Danmark	13
2.1.2. Ugifte samlevende i Frankrig	14
2.1.3. Sammenfatning.....	15
2.2. Ugifte samlevendes arveretlige stilling	15
2.2.1. Ugifte samlevendes arveretlige stilling i Danmark	15
2.2.2. Ugifte samlevendes arveretlige stilling i Frankrig	16
2.2.3. Sammenfatning.....	17
2.3. Testamente.....	17
2.3.1. Det udvidede samlevertestamente i Danmark	17
2.3.2. Sikring af efterlevende samlever ved testamente i Frankrig	21
2.3.3. Sammenfatning.....	23
2.4. Forsikringsordninger	24
2.4.1. Indsættelse af samlever som begunstiget i en forsikring i Danmark.....	24
2.4.2. Indsættelse af samlever som begunstiget i en forsikring i Frankrig.....	26
2.4.3. Sammenfatning.....	27
2.5. Pension	28
2.5.1. Indsættelse af samlever som begunstiget i en pensionsordning i Danmark	28
2.5.2. Indsættelse af samlever som begunstiget i en pensionsordning i Frankrig	31
2.5.3. Sammenfatning.....	33
DEL 2	35

3. Ugifte samlevendes børn, deres arveretlige stilling og sikring af børn ved dødsfald	35
3.1. Ugifte samlevendes børn	35
3.1.1. Ugifte samlevendes børn i Danmark	35
3.1.2. Ugifte samlevendes børn i Frankrig	36
3.1.3. Sammenfatning.....	37
3.2. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling	38
3.2.1. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling i Danmark	38
3.2.2. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling i Frankrig	39
3.2.3. Sammenfatning.....	39
3.3. Testamente.....	40
3.3.1. Begunstigelse af børn i testamente i Danmark	40
3.3.2. Begunstigelse af børn i testamente i Frankrig	41
3.3.3. Sammenfatning.....	42
3.4. Forsikringsordninger	42
3.4.1. Indsættelse af børn som begunstigede i en forsikring i Danmark	42
3.4.2. Indsættelse af børn som begunstigede i en forsikring i Frankrig	44
3.4.3. Sammenfatning.....	45
3.5. Pensionsordninger	45
3.5.1. Indsættelse af børn som begunstigede i en pensionsordning i Danmark.....	45
3.5.2. Indsættelse af børn som begunstigede i en pensionsordning i Frankrig.....	47
3.5.3. Sammenfatning.....	48
4. Omkostninger for arvinger ved modtagelse af arv	49
4.1. Arveafgift/Boafgift	49
4.1.1. Boafgift i Danmark.....	49
4.1.2. Arveafgift i Frankrig.....	50
4.1.3. Sammenfatning.....	51
5. Konklusion	53
Bibliografi.....	57
Bilag	63

1. Indledning

På et eller andet tidspunkt i vores liv kommer vi i berøring med arveretten, hvad enten vi er arvinger eller arvelader. Nogle forbereder sig på det uundgåelige ved at oprette testamente, og andre tænker ikke specielt meget over det, måske fordi det ikke føles særligt rart at tænke over at forberede sine sager til den dag, man ikke er længere.

Hvad mange måske ikke tænker over til hverdag er, at vores retlige status, den dag vi ikke er mere, har en stor betydning for vores efterladte. For det er ikke helt uvæsentligt for arvingerne, om man er gift eller lever i ugift samliv, når arven skal fordeles. Særligt udfordrende er det for ugifte samlevende at sikre hinanden, da de retligt set ikke er forpligtet over for hinanden, heller ikke arveretligt set.

De seneste år er arvelovene blevet ændret i både Danmark og Frankrig, og med de ugifte samlevende og deres børn i tankerne, synes jeg, det vil være interessant at undersøge og sammenligne, hvordan netop ugifte samlevende og deres børn er stillet med de nye arvelove i begge lande, og om de kan sikre hinanden bedre økonomisk i det ene land frem for det andet.

1.1. Emnevalg

Det sidste emne, vi beskæftigede os med i faget juridisk sprog på cand.ling.merc. studiet var i øvrigt netop arveret, og jeg syntes, det var et spændende område inden for retssystemet. Jeg syntes især, det ville være spændende at undersøge de ugifte samlevende og deres børns arveretlige stilling, nu hvor arvelovene var blevet ændret i både Danmark og Frankrig. De ugifte samlevende og børnene er også særligt personligt relevant, da jeg selv har ugifte forældre, og derfor ville jeg også selv gerne vide mere om, hvordan arveretten nu ser ud for ugifte samlevende og deres børn.

Emnet om ugifte samlevende og deres arveretlige stilling er tidligere blevet behandlet som specialeemne på CBS med afsæt i de tidligere gældende arvelove. Jeg vil i dette speciale tage afsæt i de nugældende arvelove i begge lande og foretage en komparativ analyse for at se, hvordan de ugifte samlevende og deres børn er stillet nu i forhold til tidligere.

Specialet er henvendt til studerende og andre, som også finder arveret interessant, og som ønsker at få mere viden om især denne del inden for området.

1.2. Problemformulering

Specialet har to formål:

For det første vil jeg redegøre for de ugifte samlevendes arveretlige stilling i henhold til de nye arvelove i Frankrig og Danmark for at undersøge og afdække forskelle og ligheder. Dernæst vil jeg redegøre for, hvordan den efterlevende samlever kan sikres i testamenter, forsikrings- og pensionsordninger. Jeg vil efter hvert område sammenfatte og foretage en komparativ analyse for at se, om parterne er bedre stillet nu end før og i hvilket land. Hvor det er relevant, vil jeg inddrage ægtefolk for at understrege væsentlige forskelle og ligheder.

Dernæst vil jeg undersøge, hvordan ugifte samlevendes børn i begge lande er arveretligt stillet ved den ene forælders død. Jeg vil til sammenligning inddrage ægtebørn, hvor det er relevant, for at eksemplificere og for at fremlægge fordele og ulemper ved de ugifte samlevendes børns arveretlige stilling. Jeg vil også her redegøre for, hvordan børn kan sikres i testamenter, forsikrings- og pensionsordninger. Jeg vil i et særskilt afsnit redegøre for boafgiften i Danmark og arveafgiften i Frankrig for at undersøge, hvordan ugifte samlevende og børn er stillet ved modtagelse af arv. Jeg foretager også her en sammenfatning efter hvert område og en komparativ analyse for at tydeliggøre, om børnene og de ugifte samlevende i forbindelse med boafgiften/arveafgiften er bedre stillet nu end før, og i hvilket land de er bedre stillet.

1.3. Hypotese

Selv om ugifte samlevende ikke har nogen juridisk status i hverken Frankrig eller Danmark, er det min hypotese, at de og deres børn er bedre arveretligt stillet i Danmark med den nye arvelov, end de er i Frankrig, og at de kan sikre hinanden og deres børn bedre økonomisk ved den enes død, end de kan i Frankrig.

1.4. Metode

Jeg vil i dette speciale som anført foretage en komparativ analyse af de gældende arveregler i Frankrig og Danmark. Min komparative analyse er baseret på metoder om komparativ ret, som Ole Lando fremstiller i sin bog "Kort indføring i komparativ ret". Han præsenterer i sin bog to metoder, der kan anvendes til at foretage en komparativ analyse af retssystemer, nemlig Länderberichtmetoden og den analytiske metode til sammenligning af retssystemer (Lando, 2004, s. 188). Når man vil foretage en komparativ analyse, må man først tage stilling til, hvad der skal sammenlignes, og dernæst hvordan det skal sammenlignes, for til sidst at anvende den mest hensigtsmæssige metode.

Jeg vil her kort præsentere de to sammenligningsmetoder, Ole Lando beskriver i sin bog, og dernæst redegøre for mit valg af metode.

Länderberichtmetoden går ud på at sammenligne flere retssystemer inden for et større område ved at redegøre for dem hver for sig, hvilket er hensigtsmæssigt, når der er tale om en generel sammenligning af retssystemer. Det gør fremstillingen af sammenligningen overskuelig, når retssystemerne er præsenteret og opstillet på samme måde (Lando, 2004, s. 188).

Den analytiske metode har til formål at sammenligne retssystemernes holdning til specifikke problemer. Denne fremgangsmåde vil være at foretrække, hvis man sammenligner retssystemer, der minder om hinanden (Lando, 2004, s. 189).

I specialet vil jeg foretage en generel sammenligning af arvereglerne i Frankrig og Danmark for at påvise forskelle og ligheder mellem de to retssystemer på området vedrørende ugifte samlevende og deres børn. Som nævnt er Länderberichtmetoden særligt velegnet til at foretage en generel sammenligning, og derfor vil det også være den metode, jeg primært vil anvende i specialet.

I fremstillingen af de to retssystemer vil der være områder, der minder meget om hinanden, og her ville man kunne bruge den analytiske metode, men da min sammenligning er generel og også vil indeholde ligheder, vil jeg bruge Länderberichtmetoden til min fremstilling.

Jeg vil starte med at redegøre for en række specifikke områder inden for arveretten i Danmark og Frankrig, som har særlig relevans for dette speciales hovedfokus, som er de ugifte samle-

vende og deres børns arveretlige stilling og dernæst komme med en komparativ analyse af disse områder.

Den komparative analyse kan som nævnt foretages ved hjælp af en af de to metoder eller begge, og ifølge Ole Lando kan fremstillingen af analysen være statisk eller dynamisk (Lando, 2004, s. 189). Jeg vil her kort præsentere den statiske og dynamiske fremstilling og begrunde mit valg.

Den statiske fremstilling går ud på at fremstille en analyse, der kun behandler den gældende ret dvs. den ret, der gælder i dag. Når man behandler et aktuelt problem, så vil den statiske fremstilling være at foretrække (Lando, 2004, s. 189).

Den dynamiske fremstilling handler om at fremstille en analyse, der fortæller, hvordan retten har udviklet sig igennem tiderne, så man får et historisk aspekt med i analysen. Den dynamiske fremstilling vil være god at anvende ved sammenligning af tidligere og nugældende retsregler (Lando, 2004, s. 189).

I min analyse vil fremstillingen primært være statisk, da jeg vil undersøge, hvordan retsreglerne ser ud i dag for de ugifte samlevende og deres børn, nu hvor de nye arveregler er trådt i kraft. Jeg vil også redegøre for, hvori forskellene består mellem den gamle arvelov og den nye i de tilfælde, hvor der er sket større ændringer, og derfor vil min analyse også indeholde en dynamisk fremstilling.

Dette speciales bibliografi er opbygget efter den anbefalede APA model (også kaldet American Psychological Association), og mine kildehenvisninger igennem specialet følger dennes principper. APA modellen og andre referencemodeller findes som en særskilt referencefunktion i tekstbehandlingsprogrammet Word 2007, og opbygningen er baseret på dette programs APA opstilling.

I specialet vil jeg anvende nogle begreber, som jeg mener, vil være relevante at få afklaret på forhånd, så der ikke opstår nogen uklarhed om, hvordan de bruges. Det drejer sig blandt om følgende udtryk: den ”efterlevende samlever” og den ”længstlevende samlever”. De henviser

begge til den samme person, og jeg anvender dem begge synonymt igennem specialet. ”Arvelader”, ”testator”, ”forsikringstager”, ”den pensionsberettigede” anvender jeg med reference til den samme person, nemlig den person der efterlader arv, og de bruges i de relevante sammenhænge, de hører til.

Der bruges mange forskellige termer om et par i et ugift samliv, dog oftest ugifte samlevende, og i den danske litteratur er jeg stødt på termene ”*samboende par*” og ”*samlevende par*”. De to termer indeholder en forskel, som jeg her kort vil redegøre for.

Et *samboende par* består af en mand og en kvinde, der ikke er gift med hinanden, og som ikke har fællesbørn. Et *samlevende par* består af en mand og en kvinde, der ikke er gift med hinanden, men som har fællesbørn. (Statistik, Befolkningens udvikling 2007, 2008, s. 121)

I specialet vil jeg således anvende termen ”*samlevende par*”, når der er tale om et dansk ugift par med børn.

I den franske litteratur om ugifte samlevendes retlige forhold, herunder også arveretlige forhold, er jeg også stødt på forskellige termer for ugifte samlevende og deres forhold: ”*union libre*” (Benhamou, 2004, s. 76) og ”*concubinage*” (Baby, 2009, s. 6), som har samme betydning, nemlig et forhold hvor mand og kvinde lever sammen uden at være gift. Ifølge article 515-8 i den franske lovbog, Code civil, er definitionen på ”*concubinage*”, at det er et faktisk forhold, der er karakteriseret ved, at to personer af forskelligt eller samme køn lever sammen i et vedvarende og stabilt forhold (Legifrance, 2009). Her nævnes der ikke noget om børn, og ingen af de ovennævnte termer har en specifik betydning med hensyn til, om der er børn i forholdet eller ej, sådan som termen samlevende par har det på dansk.

1.5. Afgrænsning

Jeg vil primært foretage min komparative analyse ud fra de gældende arveregler i Frankrig og Danmark, og hvor jeg finder det relevant, vil jeg angive eksempler fra de tidligere arvelove, for at fremhæve specifikke områder, hvor der er sket forbedringer eller forringelser af ugifte samlevende og deres børns arveretlige stilling.

Litteraturen om ugifte samlevende indeholder ofte afsnit om og eksempler med ægtepar. Jeg vil ikke behandle ægtefæller, deres børn og deres arveretlige stilling i dette speciale, dog vil jeg inddrage dem på relevante steder i specialet for at fremhæve fordele og ulemper og forskelle og ligheder mellem dem og ugifte samlevende. Ægtefæller og ugifte samlevende er juridisk set hinandens modsætninger, og jeg mener, at det vil være relevant at inddrage dem, så netop fordelene, ulemperne, forskellene og lighederne vil fremstå klarere.

Jeg vil i min redegørelse af forsikrings- og pensionsordningerne ikke behandle de specifikke økonomiske og skattemæssige sider, da jeg synes, det vigtigste for dette speciale er at få det generelle overblik over, hvordan ugifte samlevende kan sikre hinanden og deres børn i disse ordninger.

Min behandling af arveretten vil alene omhandle den materielle del af arven.

1.6. Kilder og kildekritik

Til mit speciale har jeg anvendt en del juridisk litteratur om arvelovene og de ugifte samlevendes stilling i begge lande.

Jeg har valgt at bruge mange forskellige internetkilder til de forskellige områder, jeg behandler. Nogle af kilderne er fra officielle myndigheders hjemmesider, og andre kilder er fra anerkendte virksomheders hjemmesider. Med anerkendte virksomheder mener jeg virksomheder, der faktisk eksisterer, og som er kendte i samfundet. I mit valg af kilder fra internettet har jeg vurderet, hvad, jeg mener, er en troværdig kilde. Efter min opfattelse er en troværdig kilde en, der er fakta baseret, og som man kan tjekke efter for at verificere. Eksempelvis kan en banks hjemmeside med fakta om arveloven verificeres ved at slå op i arveloven, og et forsikrings-selskabs hjemmeside med fakta om forsikringer kan verificeres i forsikringsaftaleloven. Jeg har også anvendt forskellige artikler, der er blevet udgivet på internettet om de forskellige områder.

Jeg har valgt at udskrive nogle få af de hjemmesider, jeg har anvendt som kilder i mit speciale, og at vedlægge dem som bilag i den rækkefølge, som de kommer i specialet. Bilagene er hovedsageligt grafiske eksempler.

1.7. Specialets opbygning

Mit speciale er et komparativt speciale bestående af beskrivelser af en række forskellige områder. Det er delt op i to dele, hvor første del, Del 1, omhandler de ugifte samlevendes arveretlige stilling i Danmark og Frankrig og måderne, hvorpå de kan sikre hinanden økonomisk ved den enes død, og en komparativ analyse af forholdene i begge lande. Denne del er en forudsætning for at kunne behandle deres børns arveretlige stilling ved den ene forælders død og de forskellige måder, hvorpå forældrene kan sikre børnene økonomisk i tilfælde af dødsfald, hvilket er formålet med Del 2.

Begge dele er inddelt i mindre afsnit, hvor jeg behandler forskellige områder og sammenligner dem. Sammenligningen foregår som nævnt i metodeafsnittet ved, at jeg giver en generel og statisk fremstilling af områderne. Jeg laver en komparativ opsummering i slutningen af hvert område. Hele specialet afsluttes med den endelige konklusion.

DEL 1

2. Ugifte samlevende, deres arveretlige stilling og sikring af den efterlevende samlever

I de følgende afsnit (2.1.1. og 2.1.2.) vil jeg først beskrive de ugifte samlevende og dernæst redegøre for deres arveretlige stilling i Danmark og i Frankrig i hovedtræk ved at beskrive de generelle problemer, de står over for ved den ene samlevers død (2.2.1. og 2.2.2.). Dernæst vil jeg redegøre for, hvordan ugifte samlevende i Danmark og Frankrig kan sikre hinanden ved at indsætte hinanden som begunstigede i testamente (2.3.1. og 2.3.2.). Efterfølgende vil jeg overordnet redegøre for de ugifte samlevendes muligheder for at sikre hinanden i en forsikringsordning (2.4.1. og 2.4.2.). Slutteligt vil jeg overordnet redegøre for de pensionsordninger, et ugift par kan begunstige hinanden i, og hvordan de kan gøre det (2.5.1. og 2.5.2.). Jeg afslutter hvert område med en kort konkluderende sammenfatning.

2.1. Ugifte samlevende

2.1.1. Ugifte samlevende i Danmark

Hvad er ugifte samlevende egentligt? Selve termen ”ugifte samlevende” blev i Danmark introduceret af ægteskabsudvalget i 1980, men vi har ikke haft en decideret definition af termen ugifte samlevende, og det tætteste, vi kan komme på en definition, er ved at skelne mellem parrenes familieforhold (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 17). Danmarks Statistik kom i 2008 med to definitioner og skelner nu mellem ”samboende par” og ”samlevende par” som angivet ovenfor i afsnit 1.4. Metode.

Antallet af samlevende par er steget i Danmark siden 1960'erne, fordi det efterhånden er blevet almindeligt accepteret i samfundet, at en familie sagtens kan fungere uden, at parterne er gift med hinanden (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 17). Man kan se stigningen i statistikkerne, der er lavet over antallet af samlevende par. I 1990 var antallet af samlevende par 73.959 par (Statistik, FAM4, 2006, s. Bilag 1), og i 2009 var dette tal steget til 207.176 (Statistik, Nyt fra Danmarks Statistik, 2009, s. 2). I dag er det ikke længere tabu i samfundet at leve sammen og have en familie uden at være gift med hinanden. Hvorfor vælge at leve sammen uden at gifte sig? Der kan være mange grunde, men for nogle drejer det sig om, at de ikke vil bindes til hinanden på den måde, som de mener, man bliver i et ægteskab (Vindeløv,

Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 17). Andre ønsker ikke at blive gift, fordi det er deres personlige overbevisning, at det ønsker de ikke, og andre igen fordi det økonomisk set for dem ikke vil kunne betale sig, især hvis den ene eller begge modtager sociale ydelser fra det offentlige. Dette specifikke økonomiske aspekt behandler jeg ikke i specialet. Blandt de der af ideologiske årsager ikke ønsker at gifte sig, er begrundelsen blandt andet, at de ikke mener, der er ligestilling og selvstændighed i et ægteskab. De mener, at et ugift samliv stiller dem mere lige end ægtepar (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 23).

Men selv om årsagerne er mange og forskellige, er der alligevel mange af parrene, der ønsker at sikre hinanden så vidt muligt på samme måde, et ægtepar kan. Dette har tidligere medført, at parrene skulle udfylde en række forskellige dokumenter for at kunne sikre samleveren, hvis den ene af dem kom ud for en ulykke eller dør (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 17).

2.1.2. Ugifte samlevende i Frankrig

Ugifte samlevende i Frankrig har ikke altid været lovmæssigt anerkendt på den måde, som de er det i dag, hvilket kan ses af dette citat af Napoléon Bonaparte: « *Les concubins se passent de la loi, la loi se désintéresse d'eux* » (Baby, 2009, s. XIII). Napoléon påstod med dette udsagn, at ugifte samlevende klarede sig uden loven, og at loven ikke var interesseret i dem. I dag forholder det sig noget anderledes, fordi der nu findes en definition i Code civil på, hvad ugift samliv er, som nævnt i afsnit 1.4. Metode. Definitionen optræder første gang i lovbogen den 16. november 1999 og er stadig gyldig den dag i dag (Legifrance, 2009).

Antallet af ugifte samlevende har også i Frankrig igennem tiden været stigende fra at udgøre 310.000 par i 1962 (Daguet, 1996, s. 3) til 3 millioner par i 2006 (Granet & Hilt, 2006, s. 91), som er de seneste tal, det har været muligt at finde om antallet af ugifte samlevende. Jeg vil her gøre opmærksom på, at der i øjeblikket er en stor fransk undersøgelse i gang om samlivs- og familieformer i Frankrig, heriblandt om ugifte samlevende, og der bliver løbende udgivet resultater fra nogle af de forskellige områder, der bliver undersøgt, men de endelige resultater ventes først at blive udgivet i løbet af 2009-2011 (Prioux & Lefèvre, *Conjugalités et situations familiales*, 2009). I Frankrig er begrundelserne for at leve i ugift samliv også mange og spæn-

der fra muligheden for at kunne være fri, muligheden for frit at kunne forlade forholdet uden at skulle igennem en kompliceret skilsmisse til at være bange for ægteskab og også bange for skilsmisse (Mariage, 2008). Mange par bor og forbliver sammen uden senere at gifte sig, men der er også mange ugifte par, der går fra hinanden efter en kort årrække (Prioux, Population & Sociétés, 2006, s. 2-3), og der er igen andre par, der vælger det ugifte samliv, hvis de allerede har været gift og er blevet skilt (Daguet, 1996, s. 2).

2.1.3. Sammenfatning

Det kan her sammenfattende konstateres, at der i Danmark ikke findes en decideret definition af termen ugifte samlevende, og at Danmarks Statistik skelner mellem samboende og samlevende par, hvor et samlevende par har fællesbørn. I Frankrig findes der en definition af ugift samliv og ugifte samlevende i den franske lovbog Code civil. Definitionen blev indført i 1999. Antallet af ugifte samlevende har i både Danmark og Frankrig været stigende siden 1960'erne, og der bliver i øjeblikket foretaget en stor fransk undersøgelse af samlivs- og familieformer i Frankrig. Resultaterne af de forskellige emner, der bliver undersøgt, forventes at blive udgivet i løbet af de næste par år. I begge lande er begrundelserne for at være i ugift samliv nogenlunde de samme.

2.2. Ugifte samlevendes arveretlige stilling

2.2.1. Ugifte samlevendes arveretlige stilling i Danmark

Det tidspunkt, hvor man virkelig kan se en forskel på at være gift eller ugift samlevende, er ved den enes død. I Danmark har den længstlevende ægtefælle en lang række fordele i forhold til den længstlevende samlever, hvad angår arveret, skifteret og arveafgift. Ugifte samlevende har ikke nogen juridiske forpligtelser over for hinanden og heller ikke arveret efter hinanden (Justitsministeriet, L 100 Svar på spørgsmål 1, 2007, s. 2). Det betyder, at et ugift par ikke kan sikre hinanden på samme måde som et ægtepar, uanset hvor mange dokumenter og kontrakter, de så end opretter og indgår. De kan dog søge at sikre hinanden bedst muligt økonomisk ved den ene samlevers død (Lund-Andersen, 1982, s. 1).

Udover at danske ugifte samlevende ikke har nogen juridiske forpligtelser over for hinanden, så er de økonomisk set også to selvstændige individer og dermed ikke forpligtede til at skulle forsørge hinanden i samlivet. Hvad de hver især medbringer i forholdet, udtager de også, hvis forholdet bliver ophævet. Der er imidlertid mange par, der lever i ugift samliv, der blander deres økonomi sammen, hvilket kan have store konsekvenser, hvis de ikke har indgået en aftale om, hvordan den økonomiske situation skal se ud i tilfælde af, at samlivet bliver ophævet, eller hvis den ene samlever dør (Frodelund, 1987, s. 32). Parret har dog mulighed for at indgå en aftale om, hvordan de skal dele deres økonomi og personlige ejendele i tilfælde af, at de skulle gå fra hinanden. I en generel samlivskontrakt kan de aftale, at de vil holde deres økonomi fuldstændigt adskilt, og også at de begge dækker fælles udgifter (ABCsiden.dk, 2009, s. Bilag 2).

2.2.2. Ugifte samlevendes arveretlige stilling i Frankrig

I Frankrig betragtes ugifte samlevende juridisk set som to fremmede personer, og de har heller ingen juridiske forpligtelser over for hinanden. Det betyder, at de heller ikke er forpligtet til at forsørge hinanden og heller ikke er underlagt den samme troskabsforpligtelse, sådan som ægtefolk er det (Granet & Hilt, 2006, s. 94). I Frankrig skal ugift samliv imidlertid, for at kunne kaldes for ugift samliv, have en stabil og vedvarende karakter, og det vurderes ud fra varigheden af forholdet, men loven angiver ingen minimumsgrænse for, hvornår man kan kalde et forhold for stabilt. Desuden skal de ugifte samlevende have en slags materielt fællesskab i form af eksempelvis udgifter, og de skal også have et følelsesmæssigt fællesskab over for hinanden (Granet & Hilt, 2006, s. 92). Selv om der er visse krav til deres forhold, så medfører kravene ikke, at de ugifte samlevende kan arve hinanden ved den enes død, for ugifte samlevende i Frankrig har ikke arveret efter hinanden (Granet & Hilt, 2006, s. 98).

Ugifte samlevende i Frankrig har mulighed for at dokumentere deres forhold på skrift over for myndighederne, og de har også somme tider brug for at kunne dokumentere det, eksempelvis i forbindelse med ansøgning om sociale ydelser som børnetilskud. Parret kan udfylde en tro- og love erklæring eller en samlivsattest (Granet & Hilt, 2006, s. 93). I samlivsattesten, som udstedes på rådhuset, skriver parterne under på, at de lever sammen på den samme adresse (Paris, 2008, s. Bilag 3).

Hvis parterne ønsker at have klare linjer i deres forhold om, hvem der betaler for hvad, og hvem der ejer hvad i tilfælde af, at forholdet bliver opløst enten på grund af uenighed eller på grund af dødsfald, så kan de også oprette en samlivskontrakt på samme måde som i Danmark. På denne måde kan de organisere deres forhold og den økonomi og de materielle ting, de hver især har taget med ind i forholdet, og som de har erhvervet i fællesskab (Granet & Hilt, 2006, s. 95).

2.2.3. Sammenfatning

Sammenfattende kan man altså konkludere, at ugifte samlevende i både Danmark og Frankrig ikke har nogen juridiske forpligtelser over for hinanden og heller ikke arveret efter hinanden. De er heller ikke økonomisk forpligtede til at skulle forsørge hinanden, og de udtager det, som de hver især har bragt med ind i forholdet. I begge lande har ugifte samlevende mulighed for at dokumentere deres ugifte samliv. I både Danmark og Frankrig kan parterne oprette en generel samlivskontrakt, og i Frankrig kan de også skrive under på enten en tro- og love erklæring eller en samlivsattest, som de kan få udstedt på rådhuset. Franske ugifte samlevende skal i visse situationer kunne dokumentere deres samliv over for myndighederne, hvilket de kan bruge samlivsattesten til.

2.3. Testamente

2.3.1. Det udvidede samlevertestamente i Danmark

I Danmark findes der 4 forskellige slags testamenter: notartestamentet, vidnetestamentet, indbotestamentet og nødtestamentet (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 107).

Jeg vil her kort beskrive de enkelte testamenter. Den sikreste måde, man kan oprette testamente på, er ved at få oprettet et notartestamente. Det bliver oprettet skriftligt og skal underskrives for notar. Derefter skal notaren erklære, at han har fastslået testators identitet, og at testator var fornuftsmæssigt i stand til at oprette testamentet. Desuden skal notaren notere, hvem der er til stede ved oprettelsen af testamentet, så han kan sikre sig, at testator ikke opret-

ter testamentet mod sin vilje. Notaren kan beholde en underskrevet genpart af testamentet, og almindeligvis vil testator have sørget for en bortkomstklausul, der betyder, at skulle originalen forsvinde, så kan genparten anvendes, fordi den har samme gyldighed som originalen (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 107-108). Testator kan også vælge selv at skrive sit testamente og underskrive det foran to vidner, som også skriver under på testamentet. Vidnerne må imidlertid ikke være testators ægtefælle, samlever, familiemedlemmer, søskende eller andre nære relationer. De må heller ikke være personer eller institutioner, som kan være særligt interesserede i at blive nævnt i testamentet. De skal desuden også være myndige. Bortkomstklausulen kan ikke anvendes i et vidnetestamente, og derfor er vidnetestamentet mere risikabelt at oprette, fordi der ikke findes andre eksemplarer, der kan anvendes i tilfælde af, at originalen skulle forsvinde (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 109-110). Den tredje mulighed er et indbottestamente. I det kan testator skriftligt og med sin underskrift begunstige sine legale arvinger eller andre personer, så de modtager visse udvalgte genstande. Alt, hvad testator kan have brugt til daglig som sit sædvanlige indbo, kan testes, mens hans usædvanlige indbo ikke kan. Det kan eksempelvis være meget kostbare malerisamlinger (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 100-101). Et nødtestamente er et, testator kan oprette, hvis han befinder sig i en nødsituation, uden at der stilles specifikke betingelser til det. Han kan eksempelvis sende en sms eller lægge en besked på en telefonsvarer og fortælle, hvad hans sidste vilje er i tilfælde af en dødbringende ulykke. Hvis arvingerne vil anvende nødtestamentet, så skal de kunne bevise, at det virkelig er fra testator, og at det indeholder hans sidste vilje. Nødtestamentet har ikke evig gyldighed, og overlever testator nødsituationen, så bortfalder det efter 3 måneder (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 111-112).

Ifølge arveloven af 1964 havde ugifte samlevende heller ikke dengang arveret efter hinanden og var nødsaget til at oprette testamente, hvis de gerne ville sikre hinanden ved den enes død (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 182). De ugifte samlevende har imidlertid med den nye arvelov af 2008 (AL) fået større muligheder for at sikre hinanden ved at oprette et udvidet samlevertestamente. Det betyder, at nogle af arvelovens regler for ægtefæller kan anvendes, og at de har mulighed for at arve hinanden helt eller delvist, som var de ægtefæller med fuldstændigt særeje (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 166). Det udvidede samlevertestamente er ikke en testamentsform i sig selv og skal oprettes i form af en af de ovenstående testamentsformer (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 107, note 180).

Det er ikke en betingelse, at testamentet bliver betegnet som et ”udvidet samlevertestamente”, men der er visse andre betingelser, som skal opfyldes for, at testamentet er gyldigt. Dem vil jeg redegøre for i det følgende.

I henhold til AL § 87 skal det udvidede testamente oprettes af begge parter, og det skal ifølge AL § 88 opfylde betingelser om fælles bopæl og fælles barn for at være gyldigt. De ugifte samlevende skal altså have levet sammen på fælles bopæl de sidste 2 år inden oprettelsen af testamentet, og samlivet skal have været af ægteskabelig karakter. Det vil sige, at parret skal have haft mulighed for at kunne gifte sig med hinanden. Denne betingelse betyder blandt andet, at to studerende, der deler en lejlighed, og søskendepar ikke har mulighed for at oprette et udvidet samlevertestamente. Hvis parret venter, har eller har haft et fælles barn, så er det tilstrækkeligt, at de har boet sammen på den fælles bopæl på tidspunktet for den ene samlevers død. Her bliver der ikke stillet krav om samliv af ægteskabeligt karakter på 2 år på fælles bopæl (Justitsministeriet, Arveloven, 2007).

Når ugifte samlevende opretter et udvidet samlevertestamente, opnår de samme retsstilling som for ægtefæller, der har fuldstændigt særeje. Jeg vil her redegøre for nogle af de rettigheder, som den længstlevende samlever opnår med det udvidede samlevertestamente, som blandt andet er arveret til halvdelen af afdødes formue, hvis han eller hun har livsarvinger (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 169). Testator kan beslutte, at den efterlevende samlever skal arve hele den efterladte formue. Det vil sige, at han arvelader ingen livsarvinger, så er det ifølge AL § 9 den længstlevende samlever, der arver hele formuen. I dette tilfælde har testator dermed besluttet, hvor stort et beløb der skal testes, og det kaldes også for den kvantitative testationskompetence (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 183). Med hensyn til retten til at udtage genstande fra boet, så må den længstlevende samlever udtage genstande, der kun tjener til personlig brug som angivet i AL § 11, stk.1. Ydermere må den længstlevende samlever også udtage så meget af boet, at genstandenes værdi og bos- og arvelodden tilsammen udgør 600.000 kr. ifølge AL § 11, stk.2. Denne form for udtagelse kaldes for retten til suppleringsarv, og reglen kaldes for 600.000 kr-reglen (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 169).

Med det udvidede samlevertestamente kan parterne, hvis der er livsarvinger, beslutte at testere ”mest muligt” til den længstlevende samlever. Det vil sige, at den længstlevende samlever, udover sin arveret til halvdelen af afdødes formue, faktisk kan arve op til 7/8 af hele formuen,

fordi livsarvingerne arver den anden halvdel af formuen, hvoraf $\frac{1}{4}$ af denne halvdel er tvangsarv, og det betyder, at deres arv kan reduceres til kun at gælde tvangsarven. Dermed kan den længstlevende samlever arve de resterende $\frac{3}{4}$ + sin egen $\frac{1}{2}$, hvilket giver en total på $\frac{7}{8}$ (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 170). Tvangsarvens størrelse er blevet ændret med den nye arvelov, sådan at livsarvingernes tvangsarv nu er reduceret til $\frac{1}{4}$, hvor den tidligere var $\frac{1}{2}$ (Nørgaard, 2008, s. 231). Hvis en livsarving eller en anden begunstiget dør før testator, så kan der ikke træde andre i deres sted. Testator skal nemlig have givet udtryk for i testamentet, at andre kan træde i deres sted i tilfælde af de begunstigedes dødsfald før testator (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 127).

Der er også sket ændringer i den kvalitative testationskompetence dvs. den mulighed, testator har for at testere bestemte aktiver eller genstande til sin partner. Tidligere var tvangsarveretten en egentlig andelsret i boet, hvilket betød, at den begrænsede, hvilke bestemte genstande testator kunne testere over, fordi værdien af disse genstande skulle kunne rummes inden for halvdelen af den efterladte formue (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 183). I dag er tvangsarveretten ikke længere en egentlig andelsret i boet, og testator kan nu også bestemme, at livsarvinger skal have deres tvangsarv udbetalt kontant (Nørgaard, 2008, s. 233).

Selv om de ugifte samlevende som nævnt ovenfor nu får samme retsstilling som ægtefæller, der har fuldstændigt særeje ved at oprette et udvidet samlevertestamente, betyder det ikke, at arvelovens regler om fælleseje i § 87, stk.2 kan finde anvendelse, fordi de er forbeholdt ægtefæller. Og eftersom reglerne om fælleseje ikke kan anvendes, så kan den efterlevende samlever heller ikke sidde i uskiftet bo, da det kun er muligt, hvis man har fælleseje (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 170).

Arvelovens § 10 om ægtefællens tvangsarv gælder heller ikke for ugifte samlevende, for den efterlevende samlever bliver ikke gjort til tvangsarving i boet efter førstafdøde, selv om de opretter et udvidet samlevertestamente (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 171).

Det udvidede samlevertestamente kan tilbagekaldes lige som ethvert andet testamente efter de gældende regler i arvelovens § 67, og det bortfalder, hvis parterne gifter sig – enten med hinanden eller en anden person, og også hvis de går fra hinanden og ophæver samlivet (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 172).

2.3.2. Sikring af efterlevende samlever ved testamente i Frankrig

Jeg vil her redegøre for muligheden for at sikre sin efterlevende samlever ved testamente i Frankrig og give en kort beskrivelse af de forskellige typer testamenter. I Frankrig findes der 5 forskellige slags testamenter: det holografiske testamente, notartestamentet, det hemmelige testamente, nødtestamentet og det internationale testamente.

Det holografiske testamente er den enkleste form for testamente. Det må kun skrives i hånden og ikke på maskine, og det skal også dateres og underskrives i hånden. Der er ellers ingen formkrav til testamentet, og det er gratis at oprette, men ulempen er imidlertid, at det nemt kan forsvinde, da det ikke bliver registreret nogen steder. Ved notartestamentet henvender testator sig til en notar, som opretter og skriver testamentet. Der skal enten være to notarer til stede eller en notar og to vidner. Testator skal underskrive testamentet, som derefter bliver opbevaret hos notaren. Der er imidlertid omkostninger forbundet med oprettelsen af et notartestamente. Det hemmelige testamente kan skrives af testator selv, eller han kan diktere det til en anden, som skriver det. Testamentet skal underskrives i hånden af testator, og derefter afleveres det hos en notar i en forseglet konvolut, hvor der skal være vidner til stede, og notaren skal udlevere en kvittering for modtagelsen af testamentet. Nødtestamentet er et midlertidigt testamente, som kan oprettes i nødsituationer. Det internationale testamente kan oprettes af testator selv, eller han kan få en anden til at skrive det for sig. Det skal afleveres hos en notar, hvor der er to vidner til stede, men notaren behøver ikke at få at vide, hvad testamentet indeholder. Det internationale testamente er anerkendt i Frankrig og næsten 40 andre lande (l'Esso, 2009, s. 1-2).

Franske ugifte samlevende har også mulighed for at arve hinanden ved at oprette testamente og begunstige hinanden, men de skal hver især oprette sit eget testamente, for i Frankrig kan to personer ikke oprette et fælles testamente (Pruvost, 2009, s. 181). I testamentet har testator mulighed for at testere hele sin formue til den efterlevende samlever, som dermed bliver universalarving. Men den efterlevende samlever modtager kun hele arven, hvis der ikke er nogen tvangsarvinger overhovedet. Findes der tvangsarvinger, så modtager den efterlevende samlever kun det, der svarer til friarven, også selv om hele formuen var testeret til samleveren (Dibos-Lacroux, 2004, s. 13). I Frankrig er tvangsarvingerne i første omgang følgende: Børn, børnebørn, oldebørn. Børnebørn og oldebørn er kun aktuelle som tvangsarvinger, hvis deres

forældre/bedsteforældre er afgået ved døden før arvelader. Er det tilfældet, så træder de i deres forældres/bedsteforældres sted og modtager den arv, der egentligt tilhører arveladers barn (Pruvost, 2009, s. 225-226). Før var det sådan, at testators forældre også var tvangsarvinger, men det blev ændret den 1.januar 2007, så det nu kun er de ovennævnte, der er tvangsarvinger (Pruvost, 2009, s. 183). Der er yderligere sket det, at en efterlevende ægtefælle i dag også er tvangsarving, hvilket ikke var tilfældet før den 1.juli 2002, men ægtefællen bliver imidlertid kun tvangsarving, hvis der ikke er andre tvangsarvinger eller arvinger (Dibos-Lacroux, 2004, s. 234). Friarvens størrelse afhænger af, hvor mange tvangsarvinger der er, og dermed hvor stor tvangsarven er. Ved 1 barn er dennes tvangsarv halvdelen af formuen, ved 2 børn er den 2/3 og ved eller over 3 børn er den $\frac{3}{4}$ (Pruvost, 2009, s. 220).

Testator har mulighed for i sit testamente at træffe forskellige testamentariske dispositioner for at sikre sin samlever. Udover at kunne beslutte, at den efterlevende samlever skal modtage hele arven, hvis der ikke er tvangsarvinger, så kan testator også beslutte, at den efterlevende samlever skal arve en bestemt andel af dødsboet eller en eller flere bestemte genstande (Baby, 2009, s. 25-26). Hvis testator bestemmer, at den efterlevende samlever skal modtage en bestemt andel af dødsboet, og der findes tvangsarvinger, så skal den efterlevende samlever bede dem om at få udleveret sin arv. Det samme gælder, hvis den efterlevende samlever arver en eller flere genstande (Baby, 2009, s. 28-29). Hvordan skal den efterlevende samlever og tvangsarvingerne forholde sig, hvis det viser sig, at den efterlevende samlevers testamentsarv overstiger friarvens værdi? Først og fremmest er det notarens opgave at vurdere, om den testamentsarv, der er tildelt den efterlevende samlever i testamentet, overstiger friarven og dermed griber ind i tvangsarven, og hvis det er tilfældet, skal det besluttes, hvordan testamentsarven kan reduceres (Baby, 2009, s. 45-46). Det er nødvendigt at finde værdien af tvangsarven og friarven, inden det kan besluttes, hvordan samleverens arv skal reduceres og på hvilken måde. Tvangsarven findes som tidligere nævnt ved at fastslå, hvor mange tvangsarvinger der er til arven. Eventuelle gaver, som testator har givet i levende live, skal også tæles med, så deres værdi kan sammenlignes med friarvens værdi. Hvordan kan samleverens testamentsarv reduceres, hvis den består af genstande? Tidligere kunne en efterlevende samlever kun reducere sin testamentsarv ved at levere genstanden tilbage til tvangsarvingerne. Og hvis det var muligt at reducere testamentsarven med halvdelen, så ville der ved reduktionen opstå sameje mellem tvangsarvingerne og den efterlevende samlever over testamentsarven. Siden den 1.januar 2007 er reglerne blevet sådan, at en efterlevende samlever kan bede

tvangsarvingerne om at få sin testamentsarv og beholde den, selv om den overstiger friarven, ved at betale dem det beløb, som testamentsarven overstiger (Baby, 2009, s. 46-48).

Testator kan tilbagekalde testamentet til enhver tid indtil sin død, og han kan gøre det udtrykkeligt eller stiltiende. Hvis testator opretter et nyt testamente, der tilbagekalder et tidligere testamente, så har han udtrykkeligt tilbagekaldt det gamle. Hvis testator derimod i et tidligere testamente og i sit nye testamente har testeret den samme genstand til to forskellige personer, eller hvis han har solgt en testeret genstand eller med vilje har destrueret testamentet, så er der tale om en stiltiende tilbagekaldelse (Pruvost, 2009, s. 187).

2.3.3. Sammenfatning

Det kan konkluderes af de foregående afsnit, at danske ugifte samlevende med den nye arvelov nu kan oprette et udvidet samlevertestamente, der giver dem samme retsstilling som ægtefæller med fuldstændigt særeje. Parterne skal opfylde visse betingelser for at kunne oprette testamentet som fælles bopæl i 2 år inden oprettelsen og fælles barn. Den efterlevende samlever får med det udvidede samlevertestamente arveret til hele afdødes formue, hvis der ikke er livsarvinger og halvdelen af afdødes formue, hvis der er livsarvinger. Længstlevende samlever må også på forhånd udtage genstande fra boet, der er til eget personligt brug, og endeligt må han/hun udtage så meget af boet, at værdien af det udtagne og bos- og arvelodden tilsammen har en værdi på 600.000 kr. Den længstlevende samlever kan arve helt op til 7/8 af afdødes formue, hvis der testes ”mest muligt” i det udvidede samlevertestamente, og testator kan nu bestemme, at livsarvinger skal have deres tvangsarv udbetalt kontant. Oprettelsen af et udvidet samlevertestamente gør ikke længstlevende samlever til tvangsarving. Eftersom reglerne om fælleseje ikke kan anvendes for ugifte samlevende, så kan den efterlevende samlever heller ikke sidde i uskiftet bo, da dette falder under reglerne om fælleseje. Testamentet kan tilbagekaldes som ethvert andet testamente, og det bortfalder, hvis parterne bliver gift eller ophæver samlivet. I Frankrig findes der 5 forskellige slags testamenter: holografisk testamente, notartestamente, hemmeligt testamente, nødtestamente og internationalt testamente. Franske ugifte samlevende kan også begunstige hinanden, men kun hvis de hver især opretter et testamente. Testator kan testere hele sin formue til den efterlevende samlever, men kun hvis der ikke findes nogen tvangsarvinger overhovedet. Han kan også beslutte, at samleveren skal

arve en bestemt del af boet eller en eller flere bestemte genstande. Findes der tvangsarvinger, og overstiger den efterlevende samlevers testamentsarv friarvens værdi, så skal det besluttes af notaren, hvordan testamentsarven kan reduceres. I dag kan den efterlevende samlever bede tvangsarvingerne om sin testamentsarv og beholde den mod at betale det beløb, som testamentsarven overstiger friarven. Det var ikke tilfældet tidligere, hvor den eneste mulighed var at returnere testamentsarven. Testator kan tilbagekalde sit testamente udtrykkeligt eller stiltiende.

2.4. Forsikringsordninger

2.4.1. Indsættelse af samlever som begunstiget i en forsikring i Danmark

Den efterlevende samlevers retsstilling blev betydeligt forbedret pr. 1. januar 2008 med indførelsen af en bestemmelse i forsikringsaftaleloven (FAL), der nu gør det muligt at indsætte en samlever som ”nærmeste pårørende”. Bestemmelsen betyder, at den efterlevende samlever modtager hele forsikringssummen, og at han/hun skal ikke dele med livsarvinger (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 176). Udbetalingen af forsikringssummen foregår uden om dødsboet direkte til den begunstigede (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 201).

Tidligere kunne en samlever kun blive indsat som begunstiget, hvis det skete ved navns nævnelse og blev meddelt til forsikringsselskabet. Hvis man anvendte betegnelsen ”nærmeste pårørende”, så ville den efterlevende samlever ikke få udbetalt forsikringssummen ved først-af-dødes død. (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 206-207)

Jeg vil herunder se nærmere på et par af de forskellige slags forsikringer, der findes, hvori man kan sikre sin samlever, og også hvordan de ugifte samlevende kan sikre hinanden i forsikringerne.

Der findes mange forskellige slags forsikringer, man kan tegne. Ugifte samlevende frarådes imidlertid at tegne en familieulykkesforsikring, fordi der kan opstå tvivl om, hvem der egentligt ejer forsikringen, og derfor vil jeg ikke uddybe denne forsikringstype i specialet (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 209).

Som nævnt ovenfor kunne man tidligere ikke indsætte en samlever som ”nærmeste pårørende”, og det var på grund af den bestemte rækkefølge, som begrebet ”nærmeste pårørende” bestod af, nemlig følgende: 1. Ægtefælle, 2. Børn, 3. Arvinger (Taksøe-Jensen, 2000, s. 283). Denne rækkefølge blev lavet om med ændringerne i forsikringsaftaleloven, så rækkefølgen nu hedder: 1. Ægtefælle, 2. Samlever, 3. Børn, 4. Arvinger (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 202). De samme regler, der anvendes for det udvidede samlevertestamente vedrørende fælles bolig og fælles barn, finder også anvendelse her, når man skal afgrænse, hvad ugift samliv er (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 205).

Selv om de ugifte samlevende nu hører ind under ”nærmeste pårørende”, er parterne bedst stillet ved at indsætte hinanden som *uigenkaldelige begunstigede*, når de vælger at tegne en krydsende livsforsikring, fordi den efterlevende samlever dermed bliver den nye ejer af forsikringen ved førstafdødes død. Det uigenkaldelige betyder, at beslutningen om at begunstige hinanden i forsikringen ikke kan ændres, altså at forsikringstageren faktisk giver afkald på at kunne tilbagekalde beslutningen. Hvis parret ophæver samlivet, så kan uigenkaldeligheden bortfalde, fordi der så vil være tale om bristede forudsætninger (Taksøe-Jensen, 2000, s. 280). Hvis forsikringstageren ikke ønsker at oprette en uigenkaldelig begunstigelse, kan han/hun i stedet foretage en *genkaldelig* eller *simpel begunstigelse*, som betyder, at forsikringstageren til enhver tid kan ændre sin beslutning og tilbagekalde begunstigelsen af samleveren (Taksøe-Jensen, 2000, s. 279).

Efter ændringerne af forsikringsaftaleloven er en krydsende livsforsikring stadig den bedste forsikringsmæssige måde at kunne sikre sin samlever på økonomisk, så han/hun ikke står tilbage og er økonomisk dårligt stillet (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 203). En krydsende livsforsikring består i, at parterne tegner en forsikring på den andens liv og dermed får udbetalt forsikringssummen ved den enes død. Det kræver, at begge parter giver sit samtykke til, at de hver især tegner en forsikring på hinandens liv (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 208). Selv om de ugifte samlevende indsætter hinanden som begunstigede i en krydsende livsforsikring, så er det ikke ensbetydende med, at denne beslutning ikke kan anfægtes. Tvangsarvingerne har nemlig mulighed for at anfægte, at der er indsat en begunstiget i livsforsikringen, også selv om der er tale om en uigenkaldelig begunstigelse (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 207). Selve begrundelsen for at anfægte begunstigelsen skal dog være velbegrundet, og det er ikke nok, at tvangsarvingerne synes, at det er uretfærdigt, at den begun-

stigede får udbetalt forsikringssummen. Der er mange faktorer, der skal vurderes og tages til efterretning, når tvangsarvingerne anfægter, som blandt andet forsikringssummens størrelse, størrelsen på tvangsarven og den begunstigedes forventninger. Hvis tvangsarvingerne i forvejen er indsat som begunstigede i en anden forsikringsordning, som afdøde har oprettet, så kan de ikke anfægte begunstigelsen (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 208 og 209). Tvangsarvingerne skal dog ret hurtigt tage stilling til, om de vil anfægte begunstigelsen, fordi der nu som noget nyt er blevet lavet en tidsfrist på 1 år. Det betyder, at de skal have lagt sag an mod den begunstigede inden for denne periode, hvis anfægtelsen skal være gyldig (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 210).

Der findes andre forsikringstyper med forskellige betingelser, som ugifte samlevende kan anvende og indsætte hinanden som begunstigede i. Her skal blot nævnes gruppelivsforsikring, som er en forsikring, man kan tegne eksempelvis gennem sin arbejdsplads, fagforening eller bank, hvis det tilbydes. Hvis parterne hver især har en gruppelivsforsikring, kan de få hinanden indsat som begunstigede, hvis de meddeler det til forsikringsselskabet og gør det med navns nævnelse af samleveren (Sampension, 2009).

2.4.2. Indsættelse af samlever som begunstiget i en forsikring i Frankrig

I Frankrig har ugifte samlevende også mulighed for at begunstige hinanden i en livsforsikring. Der findes 3 slags livsforsikringer, som udbetales efter forskellige betingelser, som jeg her kort vil redegøre for. Den første er en livsforsikring, som forsikringstager får udbetalt, hvis han stadig er i live, når forsikringen udløber ved en fastsat dato, og den virker derfor som en slags opsparing for forsikringstageren. Den anden er en livsforsikring, der udbetales til den eller de begunstigede ved forsikringstagerens død. Den tredje slags er en blanding af de to førnævnte typer, hvor forsikringssummen bliver udbetalt til forsikringstageren, hvis han lever ved livsforsikringens udløb og til den eller de begunstigede, hvis forsikringstageren dør (Baby, 2009, s. 117).

I livsforsikringen findes en standardbegunstigelse, hvoraf det fremgår, at, i tilfælde af forsikringstagerens død, skal forsikringssummen udbetales til ægtefællen, og hvis der ikke er en ægtefælle, så til lige deling mellem børnene eller deres børn. Og skulle tilfældet være, at der

hverken er børn eller børnebørn, så skal forsikringssummen udbetales til andre arvinger (Selfvie, 2009, s. 1). Forsikringstageren kan også vælge at indsætte sin samlever som begunstiget ved at nævne samleveren ved navn i livsforsikringen. Han har også muligheden for at vælge at indsætte den samlever, som han lever sammen med på tidspunktet for sin død, som begunstiget. Det er jo ikke sikkert, at forsikringstagerens samlever er den samme ved hans død som ved oprettelsen af livsforsikringen, og derfor vil forsikringssummen blive udbetalt til den, der er hans samlever på dødstidspunktet (Moneymag.fr, Entre concubins : quelle assurance vie possible?, 2009). Det er imidlertid vigtigt, at forsikringstageren sørger for, at den begunstigede er klar over, at han/hun er blevet begunstiget i livsforsikringen, og derfor blev reglerne om begunstigelse ændret den 11. december 2007, så forsikringstageren nu skal sørge for at få den begunstigedes underskrift og accept på et tillæg til forsikringsaftalen. Dermed er det klart for både forsikringsselskabet, forsikringstageren og den begunstigede, hvem der skal have livsforsikringen udbetalt ved forsikringstagerens død. Udbetalingen af forsikringssummen sker direkte til den begunstigede. Det betyder, at den efterlevende samlever modtager hele forsikringssummen, også selv om der er tvangsarvinger (Mundi, 2008).

Gruppelivsforsikringer er tilsyneladende ikke særligt anvendt i Frankrig, da det ikke har været muligt at finde dem ikke i litteraturen om forsikringer.

2.4.3. Sammenfatning

Det kan her sammenfattende konkluderes, at de danske ugifte samlevende nu hører med i kategorien "nærmeste pårørende" i forsikringsordninger, hvor de før slet ikke var med. Men selv om de nu hører ind under denne kategori, så anbefales de ugifte samlevende at indsætte hinanden som uigenkaldelige begunstigede i en krydsende livsforsikring og enhver anden slags forsikring. Den krydsende livsforsikring er den bedste måde, de ugifte samlevende kan sikre, at den efterlevende samlever ikke står tilbage i en økonomisk ringe situation. De kan også få indsat hinanden som begunstigede i en gruppelivsforsikring, hvis de sørger for at meddele det til forsikringsselskabet ved navns nævnelser af den begunstigede. Gruppelivsforsikringer bliver ikke omtalt i den franske litteratur om forsikringer, og det antages, at de ikke bliver anvendt. Selv om de ugifte samlevende har indsat hinanden som uigenkaldelige begunstigede, så kan tvangsarvingerne stadig anfægte denne beslutning, men de skal gøre det inden for 1 år, og

anfægtelsen skal være velbegrundet. I Frankrig findes der 3 forskellige slags livsforsikringer, der alle har forskellige betingelser for, hvornår de udbetales, men som minder om hinanden. Det er muligt for ugifte samlevende at indsætte hinanden som begunstigede i disse livsforsikringer, enten ved navns nævnelse eller ved at skrive, at forsikringssummen skal udbetales til den, der er forsikringstagerens samlever på tidspunktet for dødsfaldet. Hvis der bliver indsat en begunstiget, så skal den begunstigede vide det og acceptere det, før begunstigelsen er gyldig. Når begunstigelsen er blevet accepteret, kan forsikringstageren ikke ændre sin beslutning uden at få accept fra den begunstigede først.

2.5. Pension

2.5.1. Indsættelse af samlever som begunstiget i en pensionsordning i Danmark

Retsstillingen for den efterlevende samlever blev også betydeligt forbedret i pensionsopsparingsloven (POL) den 1. januar 2008, hvor der også i denne lov blev indført en bestemmelse, der gør det muligt at indsætte en samlever som "nærmeste pårørende". Også her, som ved livsforsikringen, udbetales hele pensionssummen uden om boet og direkte til den begunstigede (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 176). Samleveren, som er den pensionsberettigede, skal skriftligt melde til sit pensionselskab eller pengeinstitut, hvor pensionsopsparingen er oprettet, at han/hun ønsker at begunstige sin samlever som nærmeste pårørende (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 203). Ændringerne af både forsikringsaftaleloven og pensionsopsparingsloven kom som en forlængelse af de ændringer, der var foretaget i arveloven, så der nu er overensstemmelse i disse love vedrørende begrebet "nærmeste pårørende". Rækkefølgen for "nærmeste pårørende" i en pensionsordning er den samme som for livsforsikringer (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 202).

Som der findes forskellige former for forsikringer, findes der også forskellige former for pensionsordninger, og jeg vil herunder redegøre for nogle af de mest almindelige pensionsordninger, som ugifte samlevende kan begunstige hinanden i. Det er imidlertid ikke alle pensionsordninger, ugifte samlevende kan anvende, hvis de vil begunstige hinanden ved dødsfald og dermed sikre den længstlevende samlever økonomisk. Eksempelvis er tjenestemandspensionen, også kaldet ægtefællepension efter en tjenestemand, både før (Vindeløv, Lund-

Andersen, & Nielsen, 1988, s. 211) og efter ændringerne stadig kun forbeholdt ægtefæller og deres børn (Feldthusen & Nielsen, 2007, s. 201).

Jeg vil herunder ikke gå i dybden med de mange forskellige slags pensionsordninger, men blot give et overblik over de mange typer af pensionsordninger, der findes. Jeg vil senere redegøre for de specifikke individuelle pensionsordninger, som ugifte samlevende typisk vil komme i kontakt med ved den ene samlevers død.

I Danmark er den gennemsnitlige pensionsalder på 61 år (Limited, 2007, s. 7). Finansieringen af pension i Danmark sker enten via skatten, lønnen eller egen indbetaling (Regeringen, 2000, s. 12-14). Alle kan modtage folkepension, når de bliver pensionister. Pensionssystemet består tre overordnede pensionstyper: Offentlige og lovbestemte pensionsordninger, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensionsordninger. Den første ordning består af folkepension, førtidspension, efterløn, Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD), Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), den Særlige Pensionsopsparing (SP) og den Supplerende Arbejdsmarkedspension (SAP), hvoraf de tre første er offentlige pensionsordninger, og de fire sidste er lovbestemte pensionsordninger (Pension, Offentlig og lovbestemte ordninger, 2009, s. 1-3). Med hensyn til folkepension og førtidspension, så ophører disse udbetalinger dagen efter afdødes død, men en efterlevende samlever kan få udbetalt efterlevelsespension i op til tre måneder efter dødsfaldet, hvis den efterlevende samlever også modtager en af disse pensioner (Familiestyrelsen, 2009, s. 1). Angående efterlønsordningen, så er den ikke indrettet på en sådan måde, at en samlever kan indsættes som begunstiget. Efterlønsbidragene bliver udbetalt kontant til boet ved dødsfald, hvilket betyder, at de deles mellem arvingerne (Overgaard, 2007, s. 1). Derimod får en efterlevende samlever afdødes ATP pension udbetalt som et engangsbeløb, hvis han/hun er indsat som begunstiget. Beløbets størrelse afhænger dog af, hvor gammel den pensionsberettigede er ved tidspunktet for dødsfaldet. Betingelserne er noget anderledes, hvad angår LD og SP, fordi testamentet får en betydning her. Disse opsparinger bliver nemlig kun udbetalt til en efterlevende samlever, hvis han/hun er begunstiget i et testamente og dermed er arving. SAP pensionen bliver udbetalt til boet, hvis den pensionsberettigede dør før sin folkepensionsalder, og slet ikke, hvis han/hun dør efter at have nået folkepensionsalderen. Det særlige her er dog, at en efterlevende samlever kan få udbetalt SAP pensionen, hvis han/hun er indsat som begunstiget i en opsparing, der er sket hos et andet pensionsselskab end ATP (Familiestyrelsen, 2009, s. 2).

En arbejdsmarkedspension er eksempelvis også en tjenestemandspension. Arbejdsmarkedspensionsordningen er typisk en, der bliver indbetalt til gennem sit arbejde, hvor lønmodtageren og arbejdsgiveren indbetaler et beløb til ordningen, som eksempelvis kan oprettes i et pengeinstitut eller en pensionskasse. Pensionskassen kan være enten være en, man selv ønsker at anvende, eller en som arbejdspladsen har en aftale med (Pension, Arbejdsmarkedspensioner, 2009). Normalt udbetales en arbejdsmarkedspension ikke ved dødsfald (Familiestyrelsen, 2009, s. 2), men arbejdsmarkedspensionen indeholder ofte forsikringer såsom livsforsikring og gruppelivsforsikring, som jeg har redegjort for herover i afsnit 2.4.1.

De individuelle pensionsordninger kan også oprettes i et pengeinstitut eller i en pensionskasse (Pension, Individuelle pensioner, 2009). Når man opretter en individuel pensionsordning, kan man vælge, hvilken slags udbetalingsordning man ønsker at have. Det kan eksempelvis være en kapitalpension, ratepension eller livrente (Skandia, 2009, s. 1), som jeg vil redegøre for herunder.

En kapitalpension er en pensionsordning, hvor den pensionsberettigede kan få udbetalt hele pensionsopsparingen på én gang, efter at han/hun er fyldt 60 år. Lever den pensionsberettigede i ugift samliv og dør, så bliver pensionsopsparingen udbetalt til den, han/hun har begunstiget i ordningen (Skandia, 2009, s. 2), og med indførelsen af de nye regler vil det kunne være den efterlevende samlever.

En ratepension er det samme som en kapitalpension, men hvor udbetalingen af en kapitalpension sker på én gang, sker udbetalingerne af en ratepension månedligt over en årrække. Årrækken kan spænde fra minimum 10 år til maksimum 25 år. Ratepensionen bliver udbetalt, når den pensionsberettigede har nået sin efterlønsalder. Lever han/hun i ugift samliv og dør, så bliver ratepensionen udbetalt enten på én gang eller i rater til den, som er begunstiget i pensionsordningen, hvilket også her kan være den efterlevende samlever (Skandia, 2009, s. 3-4).

En livrente er kendetegnet ved, at man kan få den udbetalt månedligt gennem hele sit pensionistliv. Den er ikke begrænset til en specifik årrække. Betingelsen for at kunne få udbetalt sin livrentepension er dog, at man er i live. Hvis den pensionsberettigede ønsker, at den efterlevende samlever skal kunne modtage livrenteudbetalinger efter sin død, så skal han/hun sørge for, at der oprettes en udbetalingsgaranti, hvori samleveren er begunstiget. På den måde vil

den efterlevende samlever modtage udbetalingerne i en bestemt årrække. Det skal nævnes, at der her er en betydelig forskel på at være gift og leve i ugift samliv, idet en ægtefælle ville få udbetalt livrenten resten af sit liv, hvor det derimod er tidsbegrænset for en samlever i en udbetalingsgaranti (Skandia, 2009, s. 2-3).

2.5.2. Indsættelse af samlever som begunstiget i en pensionsordning i Frankrig

Pensionssystemet i Frankrig indeholder også mange forskellige slags pensionsordninger. Der er en pensionsordning for hver sektor på arbejdsmarkedet, og det vil sige, at der er en for de privat ansatte, en for de offentligt ansatte, en for håndværkere og mange andre. Disse pensionsordninger bliver bestyret af mange forskellige pensionskasser, og arbejdstageren inden for hver sektor er obligatorisk tilknyttet en eller flere af dem. Der findes nemlig en grundlæggende pensionsordning og en supplerende pensionsordning (sociale, 2009, s. Bilag 4).

Det vil blive for omfattende at give selv en kort gennemgang af samtlige pensionskasser og deres pensionsordninger, og derfor vil jeg herunder give en kort gennemgang af pensionssystemet samt pensionsordningerne og pensionskasserne for lønmodtagere i den private sektor, landbruget, den offentlige sektor og for tjenestemænd, og redegøre for, hvordan begunstigelserreglerne er ved dødsfald.

I Frankrig er pensionssystemet indrettet som et fordelingssystem, der betyder, at de ældre borgere er afhængige af de yngre med hensyn til udbetaling af pension. De pensionsindbetalinger, lønmodtagerne foretager i løbet af året, bliver nemlig anvendt til at udbetale pension i det samme år til pensionsmodtagerne. Det solidariske fordelingsprincip medfører, at de unge på denne måde har en form for forpligtelse til at tage sig af de ældre borgere i samfundet, da de selv en dag bliver afhængige af, at der er nogle, der indbetaler til pension. Er en lønmodtager blevet arbejdsløs og dermed ude af stand til at indbetale til sin pensionsordning, så er han ikke fortabt i pensionssystemet, for han beholder nemlig stadig retten til pension, når han vælger at gå på pension, hvilket skaber en slags pensionssikkerhedsnet for ham (retraite, 2009, s. 4).

Lønmodtagere i den private sektor, landbruget eller inden for offentlige myndigheder udgør den største del af arbejdsstyrken i Frankrig, hvilket vil sige 16,8 millioner personer. Deres

pensionsordning består af to obligatoriske pensioner, nemlig den grundlæggende og den supplerende pension. Den legale pensionsalder inden for disse sektorer er 60 år. Der findes dog mange muligheder for at gå på pension tidligere, men de er også for omfattende til at uddybe her (retraite, 2009, s. 7). Hertil skal blot nævnes, at Frankrig er et af de europæiske lande, der har den laveste gennemsnitlige pensionsalder på 58,8 år (AON, 2007). Den grundlæggende pension bliver udbetalt af den pensionsordning, arbejdstageren professionsmæssigt tilhører, hvorunder der er flere forskellige pensionskasser. Den supplerende pension bliver ligeledes udbetalt af den pensionsordning, arbejdstageren statusmæssigt tilhører, det vil sige, om han/hun er almindelig lønmodtager, leder, offentligt ansat eller andet. Disse pensionsordninger består også af mange forskellige pensionskasser (sociale, 2009, s. Bilag 4). Udbetaling af pensionen sker månedligt (Moneymag.fr, Le paiement mensuel ou trimestriel de la retraite, 2009). Hvis den pensionsberettigede dør før eller under sin pension, kan en efterlevende ægtefælle modtage ægtefællepension, som består af 54 % af afdødes grundlæggende pension og 60 % af afdødes supplerende pension (retraite, 2009, s. 10). Men en efterlevende samlever kan ikke begunstiges i disse pensionsordninger og modtager derfor intet ved samleverens død (CIRA, 2009, s. 1).

Tjenestemænd i Frankrig har en fordelagtig pensionsordning, der tillader, at de kan gå på pension allerede, fra de er 55 år, hvis de har arbejdet 15 år som civile eller militære tjenestemænd. De kan også gå på pension, når de er fyldt 60 år. Tjenestemandspensionsordningen består af en grundlæggende pension og en tillægspension (retraite, 2009, s. 24). Tillægspensionen er ret ny, da den først blev oprettet den 21. august 2003. Den medfører, at alle tjenestemænd, der har indbetalt pensionsbidrag til tillægspensionen fra den 1. januar 2005, kan få en tillægsindkomst, efter de er stoppet med at arbejde (retraite, 2009, s. 29). Udbetaling af pension sker månedligt (Moneymag.fr, Le paiement mensuel ou trimestriel de la retraite, 2009). I tilfælde af en tjenstemands død får den efterlevende ægtefælle eller den efterlevende tidligere ægtefælle ret til at modtage en ægtefællepension, der svarer til 50 % af tjenestemandspensionen. Der er dog visse betingelser, der skal være opfyldt, før den efterlevende ægtefælle eller den efterlevende tidligere ægtefælle kan modtage ægtefællepensionen, og det er blandt andet, at han/hun ikke må være gift igen eller leve i ugift samliv. Hvis det er tilfældet, så mister han/hun retten til at modtage pensionen, men lige så snart det nye ægteskab eller forhold går i opløsning, så vender retten tilbage (retraite, 2009, s. 28). Som det er tilfældet med pensionsordningerne for lønmodtagere i den private sektor, landbruget eller inden for offentlige

myndigheder, så kan en efterlevende samlever heller ikke her begunstiges og modtager intet ved samleverens død, hvis han er tjenestemand (Française, 2009).

Den pensionsberettigede kan oprette en opsparingsplan som en slags tillæg til pensionen. Den bliver oprettet som en forsikringsaftale og bliver udbetalt, når den pensionsberettigede går på pension. Det er frivilligt, hvor meget man vil indbetale til opsparingen (retraite, 2009, s. 58). Hvis den pensionsberettigede dør, før han går på pension, udbetales opsparingen til den, han har begunstiget, som oftest vil være den efterlevende ægtefælle, men da der ikke er noget ægteskabskrav i denne type tillægspension, kan en efterlevende samlever her blive begunstiget (Court, Préparer sa retraite tout en atténuant sa fiscalité, 2008, s. 1).

Princippet, at pension kun kan udbetales til en efterlevende ægtefælle eller en efterlevende tidligere ægtefælle, er gældende i alle andre sektors pensionsordninger. Ugifte samlevende kan ikke begunstige hinanden i nogen pensionsordning i Frankrig (retraite, 2009, s. 14,18,22).

2.5.3. Sammenfatning

Det fremgår tydeligt, at der i både Danmark og Frankrig findes mange forskellige slags pensionsordninger og – typer. Overordnet set er der i Danmark 3 hovedtyper: De offentlige og lovbestemte pensionsordninger, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensionsordninger. De består hver især af forskellige typer af pensioner, som har forskellige betingelser for, om en samlever kan indsættes som begunstiget, og hvordan udbetalingen af pensionen skal foregå. En samlever kan nu indsættes som nærmeste pårørende i begunstigelsen. Det bemærkelsesværdige ved de offentlige og lovbestemte pensionsordninger ses i LD og SP ordningerne, hvor testamentet er det legale dokument, der skal afgøre, om en efterlevende samlever er begunstiget eller ikke. De øvrige ordninger i denne kategori udbetales enten til boet eller under særlige omstændigheder. Arbejdsmarkedspension er en pensionsordning, lønmodtageren og arbejdsgiveren indbetaler til, og som normalt ikke udbetales ved dødsfald. De individuelle pensionsordninger er dem, der kan oprettes i et pengeinstitut eller i en pensionskasse. Ved oprettelse af en individuel pensionsordning vælger man typiske mellem en kapitalpension, en ratepension eller en livrente. Udbetalingsmåderne i levende live er forskellige mellem de tre typer. Ved førstafdøde samlevers død kan både kapitalpensionen og ratepensionen udbetales

til den efterlevende samlever, hvis han/hun er begunstiget i ordningen. Livrenteordningen adskiller sig her fra de to foregående, da kriteriet for at få livrenten udbetalt i levende live netop er, at den pensionsberettigede er i live. En efterlevende samlever skal indsættes som begunstiget i en udbetalingsgaranti for at kunne modtage livrenten ved dødsfald. Her er en tydelig forskel mellem ægtefæller og ugifte samlevende, idet en efterlevende ægtefælle får livrente udbetalt resten af sit liv, og den efterlevende samlever kun i en årrække. I Danmark er pensionssystemet finansieret enten via skatten, lønnen eller ved egen indbetaling, og alle er sikret folkepension. I Frankrig er der en pensionsordning for hver arbejdssektor. Pensionssystemet er opbygget efter et solidarisk fordelingsprincip, hvor de ældre borgere er afhængige af de unges pensionsindbetalinger. Pensionsordningen for lønmodtagere i den private sektor, landbruget og inden for den offentlige sektor består af en obligatorisk grundlæggende pension og en obligatorisk supplerende pension. Det er kun den efterlevende ægtefælle og efterlevende tidligere ægtefælle, der kan modtage en del af afdødes pension. Tjenestemandspensionen består af en grundlæggende pension og en tillægspension. Tjenestemandspensionen i Danmark og Frankrig udbetales kun til en efterlevende ægtefælle. I Frankrig kan den efterlevende samlever dog begunstiges i en opsparingsaftale, der fungerer som et tillæg til pensionen. Den kan dog også udbetales til en efterlevende tidligere ægtefælle, hvis vedkommende ikke er blevet gift igen eller lever i ugift samliv.

DEL 2

3. Ugifte samlevendes børn, deres arveretlige stilling og sikring af børn ved dødsfald

Jeg vil i de følgende afsnit (3.1.1. og 3.1.2.) redegøre for ugifte samlevendes børn i Danmark og Frankrig ved at beskrive historiske fakta og ved at redegøre for udviklingen af forældremyndigheden igennem tiden. Dernæst vil jeg beskrive danske og franske ugifte samlevende børns arveretlige stilling i dag og de arveretlige problemer, de har stået over for igennem tiden for at få et historisk perspektiv på, hvordan deres arveretlige stilling er nu (3.2.1. og 3.2.2.). Efterfølgende vil jeg redegøre for, hvordan børn kan begunstiges i et testamente i både Danmark og Frankrig (3.3.1. og 3.3.2.), og for hvordan forældre kan sikre deres børn økonomisk ved at begunstige dem i en forsikringsordning (3.4.1. og 3.4.2.) og en pensionsordning (3.5.1. og 3.5.2.). Hvert område afslutter jeg med en sammenfatning.

3.1. Ugifte samlevendes børn

3.1.1. Ugifte samlevendes børn i Danmark

I gamle dage blev ugifte samlevendes børn kaldt for "uægte børn", og denne titel var ikke velanset i samfundet, da uægte børn ikke blev regnet for noget. Det var ikke ualmindeligt, at et uægte barn enten blev sat i pleje eller blev sendt ud på landet for at tjene som ganske ung, for på den måde var barnet af vejen og kunne ikke med sit nærvær bringe skam over familien. Betegnelsen "uægte børn" blev afløst af betegnelsen "børn født uden for ægteskab" omkring år 1900, men mange af disse børn blev stadig kaldt for uægte (Danske, 2009). Senere i det 20. århundrede var det sådan, at selvom barnets forældre levede sammen, så var det kun moren, der fik forældremyndigheden, og hun blev dermed også eneværge for barnet. Faderskab skulle fastslås over for de offentlige myndigheder, men det var ikke ensbetydende med, at faren dermed sammen med moren opnåede fælles forældremyndighed over barnet. Tidligere var det nemlig ikke muligt for forældre at udøve fælles forældremyndighed (Pedersen, 1976, s. 55). Dette blev imidlertid ændret i 1986, da myndighedsloven blev ændret, så ugifte forældre nu kunne aftale fælles forældremyndighed, hvis de fik statsamtet til at godkende aftalen (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 260). Dette gælder stadig, og mange ugifte forældre har i dag fælles forældremyndighed over deres børn (Meyer, 2008, s. 35).

Gifter forældrene sig senere, får deres fællesbarn, der oprindeligt er født uden for ægteskab, status som ægtebarn, forudsat at ægtemanden er faren til barnet, og ægteparret får dermed automatisk fælles forældremyndighed (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 253).

3.1.2. Ugifte samlevendes børn i Frankrig

I Frankrig i det 17. og 18. århundrede var børn født uden for ægteskab heller ikke noget, der var velanset i samfundet, og specielt ikke i de dele af samfundet, hvor det at få et barn var en særlig tung byrde, fordi man ikke havde midlerne til at kunne forsørge et barn. Derfor var det ikke usædvanligt, at barnet blev forladt. Det forholdt sig dog noget anderledes inden for det franske aristokrati, hvor man ikke var så afvisende over for børn født uden for ægteskab. Adelsmænd anerkendte faderskab og gav disse børn mulighed for at få en tryk barndom og muligheden for at skabe sig et liv inden for politik eller militæret. Da der ikke var noget tabubelagt over, at en adelsmand anerkendte faderskab til et barn, han havde fået uden for sit ægteskab og ikke skammede sig over det, så blev der heller ikke set skævt til barnet (Dumas-Delage, 1991, s. 1).

Det franske samfund begyndte så småt i 1960'erne og 1970'erne at tage samlivsformen ugift samliv til sig, og flere og flere børn blev født uden for ægteskab (démographiques, 2000, s. 1). Efterhånden som samfundet tilpassede sig den nye samlivsform, opstod der et behov for at tilpasse lovgivningen om forældremyndighed til den nye samlivsform. Før 1970 var det alene faren, der var familiens overhoved og havde forældremyndigheden over børnene, hvis parret var gift. Det ændrede sig med lovændringen i 1970, hvor farens forældremyndighed blev erstattet med en fælles forældremyndighed mellem ægtefællerne, men i tilfælde af skilsmisse var det stadig faren, der havde forældremyndigheden, også selv om barnet boede hos moren. For ugifte samlevende havde forældremyndighedssituationen ikke ændret sig med lovændringen, for moren var stadig den eneste, der havde forældremyndigheden, også selv om faren havde anerkendt faderskab. Antallet af ugifte samlevende og børn født uden for ægteskab blev ved med at stige, og i 1987 blev loven om forældremyndighed ændret igen. Forældremyndigheden kunne nu deles mellem ægtefællerne i tilfælde af skilsmisse, og ugifte samlevende kunne dele forældremyndigheden, hvis parterne var enige og indgav en anmodning om fælles forældremyndighed til en dommer, der behandlede sager om værgemål. I 1993 medførte end-

nu en lovændring, at forældremyndigheden nu omhandlede et barns ret til at blive opdraget af begge sine forældre, uanset om forældrene var gift eller levede sammen i ugift samliv. Den fælles forældremyndighed bestod også ved skilsmisse, og det blev nu kun nødvendigt at inddrage en dommer i de tilfælde, hvor forældrene ikke kunne blive enige om, hvor barnet skulle bo. Den seneste lovændring er fra 2002 og omhandler en ny definition af forældremyndighed, hvor rettigheder, forpligtelser og især barnets tarv er i fokus. Nu drejer den fælles forældremyndighed sig om barnets ret til at blive opdraget af begge sine forældre og til at se dem, hvad enten de er gift, lever i ugift samliv eller lever hver for sig (Parent-solo.fr, 2007, s. 1-2). For ugifte samlevende gælder dog, at faren skal anerkende faderskab for at kunne opnå fælles forældremyndighed (Pruvost, 2009, s. 103). Hvis et ugift par senere gifter sig, får deres fællesbarn automatisk status som ægtebarn (maritimes, 2008).

3.1.3. Sammenfatning

Ved at sammenfatte de to ovenstående afsnit kan det konkluderes, at tidligere var børn født uden for ægteskab ikke velanset i hverken Danmark eller Frankrig, dog anerkendte adelsmænd i Frankrig i det 17. og 18. århundrede de børn, de fik uden for ægteskab og kunne dermed sikre børnene en sikker opvækst og en politisk eller militær karriere. Der var ingen skam forbundet med adelsmænds anerkendelse af de børn, de fik uden for ægteskab. Forældremyndigheden har udviklet sig en del i begge lande. I Danmark blev det i 1986 muligt for ugifte forældre at opnå fælles forældremyndighed ved at søge godkendelse i statsamtet. I Frankrig er forældremyndigheden blevet ændret fra tidligere kun at tilhøre faren i familien, hvis der var tale om et ægtepar med børn, til nu at omhandle fælles forældremyndighed for alle forældre, uanset om det er et ægtepar, ugifte samlevende eller forældre, der bor hver for sig. I begge lande gælder det, at et barn får status som ægtebarn, hvis de ugifte forældre senere gifter sig.

3.2. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling

3.2.1. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling i Danmark

I arveretlig forstand består begrebet ”børn” af et pars egne fællesbørn (ægtebørn og børn født uden for ægteskab) og også adoptivbørn. En arveladers børn og disse børns efterkommere kaldes livsarvinger. Udover at være livsarvinger er de også tvangsarvinger, og det er kun dem, der arver i konkurrence med en efterlevende ægtefælle, som også er tvangsarving (Nørgaard, 2008, s. 39).

Det har imidlertid ikke altid været sådan i Danmark, at børn kunne arve deres far og hans slægt. Børn født uden for ægteskab før den 1.januar 1938 havde nemlig ingen legal arveret efter deres far og hans slægt ifølge § 9 i arveforordningen af 1845 (Justitsministeriet, Arveforordningen af 1845, 2004, s. 2), og denne regel gælder for så vidt stadig for disse børn ifølge arvelovens § 100 (Nørgaard, 2008, s. 43), men i dag har alle børn såvel ægtebørn som børn født uden for ægteskab legal arveret efter begge deres forældre og deres slægt (Nørgaard, 2008, s. 42). Der findes dog specifikke regler for børn født uden for ægteskab den 1.januar 1938 eller senere, hvor arveladeren er død, før arveloven af 1964 trådte i kraft (Nørgaard, 2008, s. 43), men disse regler uddyber jeg ikke i specialet.

Hvis barnet er mindreårigt, og den ene forælder afgår ved døden, findes der særlige bestemmelser for, hvordan barnets arv skal bestyres. I sådanne tilfælde er det nemlig en værge, der skal varetage barnets interesser med hensyn til bestyrelse af dets arv. Værgen vil ofte være barnets anden forælder, eksempelvis den efterlevende samlever, når der er tale om fælles forældremyndighed over barnet ifølge § 2 i værgemålsloven (Justitsministeriet, Værgemålsloven, 2007). Et mindreårigt barns arv skal indsættes i en forvaltningsafdeling, der er tilknyttet et pengeinstitut, og de indtægter, der måtte komme af arven som renter, bliver udbetalt til værgen, som har ret til anvende dem til forsørgelse af barnet (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 280). Visse midler til et mindreårigt barn skal ikke indsættes i en forvaltningsafdeling, men kan administreres af værgen alene, og det drejer sig eksempelvis om gaver og om friarv, som arvelader i sit testamente har besluttet, der ikke skal indsættes i en forvaltningsafdeling (Justitsministeriet, Værgemålsloven, 2007).

3.2.2. Ugifte samlevendes børns arveretlige stilling i Frankrig

Børn udgør i arveretlig forstand arveladers børn og deres efterkommere, og de er livsarvinger og tvangsarvinger. Det har imidlertid ikke altid været alle børn, der har kunnet arve deres forældre lige meget. Indtil ændringen af den franske arvelov i 2001 kunne børn født i utroskab, det vil sige, at enten moren eller faren har været gift og fået et barn ved siden af ægteskabet, ikke arve lige så meget som andre børn. Et barn født i utroskab kunne kun arve halvdelen af den arveandel, der ville tilfalde ethvert andet af arveladers børn. Denne regel førte til, at Frankrig blev fordømt af den europæiske menneskerettighedsdomstol i 2000, og reglen blev ændret i 2001, så alle arveladers børn, uanset om de er ægtebørn, født uden for ægteskab eller født i utroskab, nu har den samme arveret (Dibos-Lacroux, 2004, s. 221). Ændringen af reglen førte desuden til, at benævnelserne "ægtebørn", "børn født uden for ægteskab" og "børn født i utroskab" ved en lovbekendtgørelse i 2005 blev helt fjernet fra de franske lovebøger (cassation, 2008, s. 1).

Hvis den ene forælder, der med sin ægtefælle eller samlever har et mindreårigt barn, dør, så skal der udpeges en værge til at varetage barnets interesser i forbindelse med arven. Den er den efterlevende forælder, der er barnets værge. I tilfælde af begge forældres død, så vil barnet blive sat under legalt værgemål. Forældrene kan i forvejen have udpeget en værge ved testamente, men hvis det ikke er sket, så skal der nedsættes et familieråd på 4-6 familiemedlemmer af den dommer, der tager sig af værgemålssager. Familierådet skal dels beslutte, hvem der skal være værge for barnet, dels udpege en tilsynsførende værge, der skal føre tilsyn med værgen og varetage det mindreårige barns interesser i tilfælde af, at barnets interesser strider mod værgens interesser for barnet. Værgen kan kun modtage det mindreårige barns arv på betingelse af, at barnet ikke vedgår gælden i boet (Justice, 2007, s. 1-2).

3.2.3. Sammenfatning

Af de foregående afsnit kan det konkluderes, at børn i arveretlig forstand i både Danmark og Frankrig omhandler arveladers børn og deres efterkommere, og at de er både livs- og tvangsarvinger. I Danmark kan børn født uden for ægteskab før den 1. januar 1938 ikke arve deres far eller hans slægt. I begge lande arver alle børn i dag deres forældre. Men indtil 2001 kunne

franske børn født i utroskab ikke arve lige så meget som børn født i ægteskab eller uden for ægteskab. Det blev lavet om i 2001 med ændringen af den franske arvelov, så alle børn, uanset hvilken situation forældrene befinder sig i, har samme arveret. Det medførte også senere, at alle betegnelser for børn fjernet fra de franske lovbøger i 2005. I begge lande er det den efterlevende forælder, der er værge for et mindreårigt barn. I Danmark skal et mindreårigt barns arv indsættes i en forvaltningsafdeling, der er tilknyttet et pengeinstitut, og værgen kan anvende eventuelle renter af arven til at forsørge barnet. I Frankrig kan værgen kun modtage det mindreårige barns arv, hvis barnet bliver holdt gældfri af boet.

3.3. Testamente

3.3.1. Begunstigelse af børn i testamente i Danmark

Som nævnt i afsnit 2.3.1. er livsarvingers tvangsarv blevet reduceret fra tidligere at udgøre halvdelen af afdødes efterladte formue til nu kun at udgøre en fjerdedel. Arvelader kan tilmed i sit testamente beløbsmæssigt reducere tvangsarven til 1.000.000 kr. og også beslutte, at tvangsarven skal udbetales kontant til livsarvingerne (Nørgaard, 2008, s. 232-233). Dette gælder uanset om, der er tale om ægtebørn eller børn født uden for ægteskab. Beslutningen om at reducere livsarvingers tvangsarv til en fjerdedel blev truffet, fordi arvelovsudvalget, der blev nedsat i 2000, i betænkning nr.1473 blandt andet udtrykte, at de fleste livsarvinger er mellem 45 og 60 år ved arveladers død, og derfor som regel er veletableret og ikke økonomisk afhængige af arven, men også at mindreårige børn dog stadig har et behov for at blive beskyttet mod at blive gjort arveløse. På denne baggrund blev det besluttet, at man ikke ville afskaffe tvangsarven, men i stedet reducere den til kun at udgøre en fjerdedel af arveladers efterladte formue (Justitsministeriet, Betænkning om revision af arvelovgivning mv. Betænkning nr.1473, 2006, s. 83-84).

Med hensyn til arveladers kvantitative og kvalitative testationskompetencer, så kan arvelader i sit testamente ifølge arvelovens § 50, stk.2, 2. og 3.pkt. beslutte, at livsarvingen skal kunne overtage aktiver til vurderingsbeløbet. Hvis aktivernes beløb overstiger livsarvingens arvelod, det vil sige, hvis vurderingsbeløbet er højere end tvangsarvens værdi, så skal livsarvingen betale det overskydende beløb kontant til boet (Justitsministeriet, Arveloven, 2007).

Er der tale om, at livsarvingen er et mindreårigt barn, så har arvelader ifølge § 53 i arveloven mulighed for i sit testamente at båndlægge tvangsarven til sit barn, hvilket betyder, at arvelader kan beslutte, at tvangsarven først må udbetales, når der sker en bestemt begivenhed, eller når barnet har nået en bestemt alder. Arven skal imidlertid udbetales, når barnet fylder 25 år, da det er aldersgrænsen for båndlæggelsen, og udbetalingen sker fra en forvaltningsafdeling, der er knyttet til et pengeinstitut. Indtil udbetalingen sker, kan arvingen hæve renter og indtægter af den båndlagte arv, men altså ikke selve arven (Justitsministeriet, Arveloven, 2007).

3.3.2. Begunstigelse af børn i testamente i Frankrig

I Frankrig er der ikke sket ændringer af tvangsarvens størrelse eller testators mulighed for at testere. Testator kan bestemme at begunstige sine børn i sit testamente, og som nævnt i afsnit 2.3.2. er børn og deres efterkommere tvangsarvinger. Testator kan imidlertid vælge at testere friarven til alle sine børn eller kun til et af dem (Pruvost, 2009, s. 220). Testator kan også anvende forskellige testamentariske dispositioner til at testere en bestemt andel eller en bestemt genstand til et af sine børn, men værdien af andelen eller genstanden må ikke overstige friarvens værdi, da det ellers vil gå ud over de andre tvangsarvingers tvangsarv (Pruvost, 2009, s. 183). Overstiger værdien friarven, så skal andelen eller genstanden reduceres i værdi, så tvangsarvingerne kan modtage deres respektive tvangsarv (Pruvost, 2009, s. 220). Det er også muligt for testator i sit testamente at tilknytte visse krav til udbetalingen af arv. Eksempelvis kan testator stille krav om, at barnet skal gennemføre en uddannelse for at kunne få udbetalt sin del af arven, eller at arven først udbetales, når barnet selv engang har fået børn. Kravene må ikke stride mod loven og skal kunne være til at opfylde for barnet (Pruvost, 2009, s. 184). Båndlæggelse af arv til mindreårige er tilsyneladende ikke noget, der bliver lagt meget vægt på inden for arveretten, og det bliver ikke nævnt i den franske litteratur om arveret og testamenter. Men der findes testamentariske dispositioner, der eksempelvis gør det muligt for en bedsteforælder at lade sit barn opbevare en del af arven indtil barnets død, hvorefter denne arv skal udbetales til barnebarnet (Benhamou, 2004, s. 145).

3.3.3. Sammenfatning

Af de to ovenstående afsnit kan det konkluderes, at der er sket store ændringer i Danmark med henblik på, hvordan testator kan bestemme over tvangsarvens størrelse og udbetaling. Testator kan båndlægge sit mindreårige barns tvangsarv. I Frankrig er der ikke sket nogen ændringer inden for det testamentariske område. Testator har mulighed for at testere friarven til sine børn eller kun til det ene af dem, og han har mulighed for at stille krav til udbetalingen. Han kan også testere en bestemt andel af boet eller en bestemt genstand til et barn, men værdien af andelen eller genstanden må ikke overstige friarvens værdi, da den/det ellers skal reduceres i værdi, så tvangsarvingerne kan modtage hele deres tvangsarv, som de har krav på.

3.4. Forsikringsordninger

3.4.1. Indsættelse af børn som begunstigede i en forsikring i Danmark

Samlevende par kan vælge at indsætte deres barn som begunstiget i deres livsforsikring i stedet for hinanden. Nogle samlevende par ønsker at sikre deres barn økonomisk i tilfælde af, at de begge pludseligt afgår ved døden. Tidligere gjorde nogle ugifte par det af arveafgiftsmæssige årsager, fordi barnet kun skulle betale arveafgift efter arveafgiftsklasse A, som var den mest gunstige arveafgiftsklasse (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 290). Men i dag, hvor boafgiften er ens for både børn og samlevende, nemlig på 15 % af dødsboet, og hvor ugifte samlevende også hører ind under kategorien nærmeste familie, er det næppe derfor, ugifte samlevende vælger at begunstige barnet (Skat, 2009, s. 1-2). Så vil begrundelsen formentligt snarere være, fordi de ønsker at sikre barnet økonomisk, hvis de begge pludseligt afgår ved døden. I det sidste afsnit i specialet redegør jeg nærmere for boafgiften.

Hvis en forælder, der lever i ugift samliv, ønsker at indsætte sit barn som begunstiget i sin livsforsikring, så skal han være meget opmærksom på, hvordan det bliver foretaget. Hvis han vil være 100 % sikker på, at det er barnet, der får udbetalt forsikringssummen, så skal han indsætte barnet ved navns nævnelse, så der ikke kan opstå nogen form for tvivl om, hvem der skal modtage forsikringssummen (Nørgaard, 2008, s. 311). Nøjes han med at angive "nærmeste pårørende" som begunstiget, så vil det ikke være barnet, der modtager forsikringssummen,

men den efterlevende samlever, fordi denne jo også er med i kategorien ”nærmeste pårørende” og kommer før arveladers børn i udbetalingsrækkefølgen ifølge § 105 a i forsikringsaftaleloven. Der er imidlertid den risiko, at der ikke er nogen begunstiget, når udbetalingen af forsikringssummen skal ske, hvis arvelader har indsat sit barn som begunstiget ved navns nævnelse, og barnet så dør i mellemtiden. For har arvelader ikke bestemt, hvem der skal kunne indtræde i stedet for barnet, så findes der ifølge forsikringsaftalelovens § 106 ingen begunstiget (Møller, 2008, s. 364). Indsætter arvelader ”sine børn” som begunstigede, så betyder det, at forsikringssummen udbetales til livsarvingerne (Nørgaard, 2008, s. 319).

En anden mulighed, som arvelader har for at sikre sit barn økonomisk ved sin død, er at oprette en børnerente, som er en livsforsikring, der fungerer som en livrente som beskrevet i afsnit 2.5.1. Ved arveladers død begynder løbende udbetalinger af forsikringen, og de fortsætter, indtil barnet er fyldt 24 år (Nørgaard, 2008, s. 295). Børnerenten kan oprettes i sparekasser og banker (Nordea, 2009).

Samlevende par kan også vælge at begunstige deres barn i deres gruppelivsforsikringer, og har de flere børn, så kan de meddele forsikringsselskabet, hvordan de ønsker, at forsikringssummen skal deles mellem dem. Gør de ikke det, så bliver forsikringssummen delt ligeligt imellem børnene (Sampension, 2009).

Reglerne om at gøre indsættelsen uigenkaldelig, som jeg redegjorde for i afsnit 2.4.1, kan også anvendes på børn, som jo både er livs- og tvangsarvinger. Der kan imidlertid opstå problemer, hvis kun ét barn blandt flere er indsat som uigenkaldelig begunstiget i en forsikring. Barnets søskende, som også er livs- og tvangsarvinger, kan nemlig anfægte begunstigelsen og kræve, at der sker en regulering. Men hvis der foretages en regulering, så kan det beløb, som tilfalder barnets søskende, ikke overstige det beløb, som deres tvangsarv ville have udgjort, hvis forsikringssummen var indgået i boet. Det er skifteretten, der skal foretage en skønsmæssig vurdering af reguleringen, hvis begunstigelsen bliver anfægtet (Bank, Arveregler fra den 1. januar 2008, 2008, s. 3).

3.4.2. Indsættelse af børn som begunstigede i en forsikring i Frankrig

I Frankrig kan børn, uanset om deres forældre er gift eller lever i ugift samliv, også indsættes som begunstigede i en livsforsikring, som kan være en af de 3 forskellige slags livsforsikringer, jeg beskrev i afsnit 2.4.2., nemlig en livsforsikring, der udbetales til forsikringstageren, når livsforsikringen udløber, eller en livsforsikring, der bliver udbetalt ved forsikringstagerens død, eller en livsforsikring, der er en blanding af de to foregående.

Standardbegunstigelsens ordlyd begynder normalt med, at forsikringssummen i tilfælde af forsikringstagerens død skal udbetales til den efterlevende ægtefælle, og hvis en sådan ikke findes, så til forsikringstagerens børn. Forsikringstageren kan vælge at begunstige alle sine børn med lige dele til hver ved at udtrykke det klart i formuleringen af begunstigelsen, men han har imidlertid også mulighed for at begunstige et af sine børn i livsforsikringen. Det skal gøres ved navns nævnelse i begunstigelsen, så der ikke opstår nogen tvivl om, hvem der skal modtage forsikringssummen (Selfvie, 2009, s. 1). Forsikringstageren skal sørge for, at barnet (eller børnene) er klar over, at det nu er begunstiget i hans/hendes livsforsikring, ved at få barnets accept og underskrift på et tillæg til forsikringsaftalen, som skal sendes ind til forsikringsselskabet. Når accepten og underskriften er modtaget af forsikringsselskabet, kan forsikringstageren ikke længere ændre i begunstigelsen, dog kun hvis den begunstigede indvilger i at lade forsikringstageren ændre den. I tilfælde af forsikringstagerens død bliver forsikringssummen udbetalt til den begunstigede uden om dødsboet (Mundi, 2008). Hvis forsikringstageren ønsker at begunstige et af sine børn, men ikke ønsker, at det skal være kendt for de andre børn, kan han i begunstigelsen i forsikringsaftalen blot få anført, at begunstigelsen er at finde i sit testamente, som findes hos en notar. På denne måde er forsikringsselskabet nødt til at acceptere den begunstigede, eftersom det ikke er anført i forsikringsaftalen, og mens forsikringstageren er i live, kan der heller ikke opstå problemer med det begunstigede barns søskende, fordi ingen af dem ved, hvem der er begunstiget (Selfvie, 2009, s. 2).

Også i Frankrig kan arvelader oprette en slags børnerente, der i tilfælde af arveladers død sikrer barnet økonomisk, mens det er under uddannelse, altså en uddannelsesrente. Det er en forsikring, der fungerer som en livrente. Arvelader kan oprette en uddannelsesrente for alle sine børn eller bare et af dem. Ved arveladers død bliver en vis sum udbetalt til barnet hver måned. Alt afhængig af uddannelsesrentens betingelser, så kan beløbet stige i takt med barnets alder.

Beløbet kan eksempelvis stige med 100 euro ved forskellige alderstrin, sådan at barnet modtager et månedligt beløb, indtil det er 10 år gammelt, og derefter et højere beløb mellem 10 og 15 år, og igen et højere beløb fra det er henholdsvis 16 og 18 år gammelt. Uddannelsesrenten udbetales, indtil barnet er fyldt 25 år (Court, La rente éducation : une bonne protection jusqu'à 25 ans, 2008, s. 1).

Som nævnt i afsnit 2.4.2. har det ikke været muligt at finde gruppelivsforsikringer i litteraturen om forsikringer.

3.4.3. Sammenfatning

Det kan herefter konkluderes, at i både Danmark og Frankrig kan børn indsættes som begunstigede i en livsforsikring. I Danmark kan et samlevende par også vælge at begunstige sine børn i en gruppelivsforsikring, hvilket ikke lader til at være tilfældet i Frankrig. Den danske standardbegunstigelsesrækkefølge omfatter normalt ægtefælle, samlever, børn, hvor det i Frankrig er ægtefælle, børn. I Danmark kan arvelader gøre begunstigelsen uigenkaldelig og kan dermed ikke ændre i begunstigelsen. I Frankrig kræves den begunstigedes accept og underskrift på et tillæg til forsikringsaftalen, og når forsikringsselskabet har modtaget tillægget, kan begunstigelsen ikke ændres, medmindre den begunstigede accepterer, at arvelader ønsker at ændre den. I begge lande kan arvelader oprette en børnerente, der er en slags forsikring, der fungerer som en livrente, der økonomisk sikrer barnet indtil, det har nået en bestemt alder. I Frankrig kan det månedlige beløb stige ved fastsatte alderstrin.

3.5. Pensionsordninger

3.5.1. Indsættelse af børn som begunstigede i en pensionsordning i Danmark

Lige som ved forsikringsordninger har et samlevende par også mulighed for at begunstige deres barn i deres pensionsordninger dog med få undtagelser. I afsnit 2.5.1 redegjorde jeg overordnet for de mange forskellige pensionsordninger, der findes i Danmark, og jeg vil her

overordnet redegøre for de pensionstyper, hvor ugifte samlevende kan begunstige deres barn, og hvor der findes særlige pensionsordninger for børn.

I de offentlige og lovbestemte pensionsordninger kan børn ikke begunstiges i folkepensioner, førtidspensioner og efterløn. Et barn kan ikke få udbetalt afdødes folkepension eller førtidspension, da udbetalingerne ophører dagen efter afdødes død, og det er kun en eventuel efterlevende ægtefælle eller samlever, der kan få udbetalt efterlevelsespension (Familiestyrelsen, 2009, s. 1). Dør den ene forælder inden, han/hun har nået sin folkepensionsalder, så bliver den Supplerende Arbejdsmarkedspension (SAP) udbetalt til boet, hvoraf barnet vil få sin del tildelt som livsarving, når der er blevet betalt en afgift på 40 % til staten af opsparingen. Som det er tilfældet med en efterlevende samlever, så kan også barnet begunstiges i en SAP, hvis opsparingen er sket hos et andet pensionsselskab end ATP (Familiestyrelsen, 2009, s. 2). Efterløn (Overgaard, 2007, s. 1), Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD) og Den Særlige Pensionsopsparing (SP) bliver alle udbetalt til boet, hvoraf barnet kan få tildelt sin del som livsarving. Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP) bliver udbetalt som et engangsbeløb til afdødes børn under 21 år (Familiestyrelsen, 2009, s. 1).

Tjenestemandspension, som hører ind under arbejdsmarkedspension, gælder kun for ægtefolk og deres børn. Det betyder, at ugifte samlevendes børn ikke er berettiget til at modtage børnepensionen, der er en obligatorisk del af tjenestemandspensionen, sådan som et ægtepars fællesbørn er det, indtil de fylder 21 år (Personalestyrelsen, 2009, s. 2). Børn får normalt ikke udbetalt en forælders arbejdsmarkedspension ved dødsfald, men kan få udbetalt forsikringssummer, der er knyttet til arbejdsmarkedspensionen eksempelvis fra en livsforsikring, en gruppelivsforsikring eller også fra en børnepension, som er en pension, som nogle pensionselskaber tilbyder, og som udbetales i tilfælde af en forælders død (Personalestyrelsen, 2009, s. 1).

I de individuelle pensionsordninger, kapitalpension, ratepension og livrentepension, er det også muligt for ugifte samlevende at begunstige deres barn. I en kapitalpensionsordning kan barnet blive indsat som begunstiget, og hele pensionen bliver udbetalt til barnet (Bank, Kapitalpension, 2008, s. 3). Barnet kan også begunstiges i en ratepensionsordning. Ved udbetaling af ratepensionen kan barnet, hvis det er under 24 år, vælge mellem at få pensionen udbetalt enten som løbende rater i mindst 10 år eller som et engangsbeløb. Er barnet over 24 år, udbetales ratepensionen som et engangsbeløb (Bank, Ratepension, 2009, s. 3). Livrenten ud-

betales normalt ikke ved arveladers død, men har han/hun sørget for at oprette en udbetalingsgaranti og begunstiget sit barn, så vil barnet, hvis det er under 24 år, kunne vælge mellem at få livrenten udbetalt som løbende ydelser, indtil udbetalingsperioden udløber, eller som et engangsbetøb. Et begunstiget barn over 24 år får livrenten udbetalt som et engangsbetøb (Bank, Livrente, 2008, s. 2-3).

3.5.2. Indsættelse af børn som begunstigede i en pensionsordning i Frankrig

I de pensionsordninger, der er i Frankrig for lønmodtagere i den private sektor, landbruget, den offentlige sektor og for tjenestemænd er der jo ægteskabskrav, hvilket betyder, at pensionen ved den pensionsberettigedes død bliver udbetalt til en efterlevende ægtefælle eller en efterlevende tidligere ægtefælle. Børn bliver ikke nævnt som mulige begunstigede i disse pensionsordninger (retraite, 2009, s. 10). Der skal en helt anden situation til, før børn kan få del i pensionen. Det er, når barnet ikke længere har nogen forældre, hverken far eller mor. I det tilfælde, hvor begge forældre er døde, og hvor den ene af dem eksempelvis har arbejdet i den private sektor, så kan barnet kun få udbetalt noget af de supplerende pensionsordninger og ikke af den grundlæggende pensionsordning. Der er imidlertid visse betingelser, der skal være opfyldt, før barnet kan få udbetalt pensionen. Barnet skal være under 21 år på tidspunktet, hvor den sidste forælder er død, når det drejer sig om den supplerende pensionsordning, der findes for ledere. Aldersgrænsen er lidt højere for den supplerende pensionsordning, der gælder for almindelige lønmodtagere, nemlig 25 år for tidspunktet for dødsfaldet af den sidste forælder. Barnet kan få udbetalt 50 % af den supplerende pensionsordning for ledere og 30 % af den supplerende pensionsordning for almindelige lønmodtagere, og udbetalingerne standser, når barnet er blevet enten 21 eller 25 år (Arrco, 2009, s. 3).

I pensionsordningen for tjenestemænd bliver en del af pensionen også kun udbetalt til en efterlevende ægtefælle eller en efterlevende tidligere ægtefælle, og børn er heller ikke nævnt i denne pensionsordning. Også her gælder, at kun forældreløse børn, uanset om de er ægtebørn eller født uden for ægteskab, kan få udbetalt noget af tjenestemandspensionen. Barnet eller børnene skal være under 21 år ved tidspunktet for dødsfaldet af den sidste forælder. Andelen af pensionen, som barnet kan få udbetalt, er betydeligt lavere end nævnt ovenfor, nemlig kun 10 % af den grundlæggende tjenestemandspension (retraite, 2009, s. 28). Det er den samme

andel, som barnet kan få udbetalt af tillægspensionen. Her er alderskravet det samme som ved den grundlæggende tjenestemandspension (retraite, 2009, s. 29-30).

Opsparingsplanen, som den pensionsberettigede kan oprette som en slags tillæg til sin pension, kan udbetales til barnet som begunstiget, da der ikke er noget ægteskabskrav. Udbetalingen til mindreårige børn foregår som en uddannelsesrente (Court, Préparer sa retraite tout en atténuant sa fiscalité, 2008, s. 1).

3.5.3. Sammenfatning

Ved at sammenfatte de to foregående afsnit kan man konkludere, at der er stor forskel på, hvilke børn der kan indsættes som begunstiget i en pensionsordning og også på pensionsordningerne. I de offentlige og lovbestemte pensionsordninger i Danmark kan et barn som hovedregel kun modtage en del af pensionen tildelt via dødsboet som livsarving. Undtagelserne er den Supplerende Arbejdsmarkedspension, hvori barnet kan begunstiges, hvis den pensionsberettigede har opsparet hos et andet pensionsselskab end ATP, og Arbejdsmarkedets Tillægspension, der bliver udbetalt til den pensionsberettigedes børn, der er under 21 år. I de individuelle pensionsordninger kan ugifte samlevende begunstige deres børn i kapital- og ratepensioner, hvorimod livrenten kun udbetales til barnet, hvis den pensionsberettigede har sørget for at oprette en udbetalingsgaranti og begunstiget sit barn. I både Danmark og Frankrig gælder det, at tjenestemandspensionen er forbeholdt ægtefæller i tilfælde af tjenstemandens død. Dog kan børn i Frankrig, hvad enten de er født i eller uden for ægteskab, imidlertid få udbetalt en lille del af tjenestemandspensionen og den tilhørende tillægspension, hvis de er forældrelose og under 21 år ved tidspunktet for dødsfaldet af den sidste forælder. I de franske pensionsordninger for lønmodtagere i den private sektor, landbruget og den offentlige sektor bliver børn ikke nævnt som mulige begunstigede, fordi der gælder et ægteskabskrav, der betyder, at det kun er den efterlevende ægtefælle eller den efterlevende tidligere ægtefælle, der får udbetalt noget af den grundlæggende pension og den supplerende pension. Kun hvis barnet er forældrelost, kan det få udbetalt noget af de supplerende pensionsordninger. Det er derimod muligt at begunstige et barn, uanset om det er et ægtebarn eller et barn født uden for ægteskab, i en opsparingsplan, der fungerer som tillæg til en pension, og udbetalingen foregår som en uddannelsesrente.

4. Omkostninger for arvinger ved modtagelse af arv

I forbindelse med modtagelse af arv er der visse omkostninger for arvingerne, som jeg vil redegøre for herunder. Det drejer sig om boafgiften i Danmark og arveafgiften i Frankrig. Særlig interessant er afgiften, når det drejer sig om en efterlevende samlevers modtagelse af arv.

4.1. Arveafgift/Boafgift

4.1.1. Boafgift i Danmark

Arveafgift var en afgift, arvingerne skulle betale for arv og også legater og dødsgaver, som jeg ikke redegør for i specialet. Den 1.juli 1995 trådte loven om boafgift i kraft og afløste den tidligere arveafgiftslov, og arveafgiften er nu blevet til en boafgift. Det betyder, at afgiften nu bliver beregnet for dødsboet og ikke som før for hver enkelt arving (Meyer, 2008, s. 56). I den tidligere arveafgiftslov blev arvingerne inddelt i afgiftsklasser afhængigt af deres tilhørsforhold til afdøde, og alt efter hvilken klasse de hørte til, skulle de betale en afgift af arven. Klasse A var særlig fordelagtig og var for personer, der var nært tilknyttet til afdøde som eksempelvis en ægtefælle, livsarvinger og andre nære slægtninge. Klasse B var for fjernere slægtsarvinger, mens klasse C var for ubeslægtede arvinger og dermed også den dyreste afgiftsklasse (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 201). En efterlevende samlever hørte ifølge den tidligere arveafgiftslov til arveafgiftsklasse C, fordi ugifte samlevende blev betragtet som ubeslægtede personer (Pedersen, 1976, s. 149). Hvis en efterlevende ægtefælle eksempelvis modtog en arv på 100.000 kr., skulle han/hun ikke betale arveafgift, men modtog en efterlevende samlever en arv på 100.000 kr., så skulle han/hun betale godt 40 % i arveafgift. Skalaen var progressiv, hvilket betød, at afgiften steg med størrelsen af arven inden for de enkelte afgiftsklasser. (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 201). Den efterlevende samlever havde imidlertid mulighed for at søge om at få nedsat arveafgiften, og i 1986 kom der nye retningslinjer om ugifte samlevendes mulighed for at få en nedsættelse af arveafgiften. Det blev muligt for en efterlevende samlever at få nedsat arveafgiften, hvis parterne havde boet sammen på fælles bopæl i mindst 2 år før dødsfaldet, og den efterlevende samlever kunne dokumentere det ved at fremvise en bopælsattest fra folkeregistret. Hvis der blev

bevilget nedsættelse af arveafgiften, så skete det uden, at arvens størrelse eller den efterlevende samlevers økonomi spillede nogen rolle, og nedsættelsen skete altid til arveafgiftsklasse A (Vindeløv, Lund-Andersen, & Nielsen, 1988, s. 202).

Den nugældende boafgiftslov har givet den efterlevende samlever en økonomisk fordel, fordi der nu betales afgift af dødsboet og ikke som før af den enkeltes arvinges arv. Boafgiften bliver fratrullet, når den samlede arv overstiger et bundfradrag, der bliver reguleret årligt. Fradraget udgør i 2009 264.100 kr. Der er nu 3 procentsatser af boafgiften: 0 % for en efterlevende ægtefælle, 15 % for nærmeste familie og tillægsboafgiften på 25 %, som skal betales af arvinger, der ikke hører til kategorien nærmeste familie (Skatteministeriet, 2008, s. 1). Der eksisterer ikke længere 3 afgiftsklasser, men kun 2, nemlig A og B, da afgiftsklasse B og C blev slået sammen til en afgiftsklasse i 1994 (Koch, 1994, s. 1). Det betyder, at den efterlevende samlever, som nu hører ind under boafgiftsklasse A, i dag kun skal betale 15 % i boafgift, hvis han/hun opfylder kravene om fælles bopæl i 2 år før dødsfaldet og enten ventede eller havde fællesbarn med afdøde (Meyer, 2008, s. 57-58). Boafgiftsmæssigt er der ingen forskel på ægtebørn eller børn født uden for ægteskab, og børn hører stadig ind under boafgiftsklasse A. (Skatteministeriet, 2008, s. 2).

4.1.2. Arveafgift i Frankrig

I Frankrig beregnes arveafgiften af den arv, som hver arving har modtaget. Arveafgiftens størrelse afhænger af, hvilken slags arving man er, det vil sige, om man er ægtefællearving, livsarving, søskende, nevø/niece, registreret partner eller ikke-familierelateret arving (Pruvost, 2009, s. 251-252). Jeg vil her beskrive arveafgiften for livsarvinger og ikke-familierelaterede arvinger, som i dette tilfælde skal forstås som ugifte samlevende, da de jo arveretsmæssigt betragtes som to for hinanden fremmede personer (Granet & Hilt, 2006, s. 94).

Der er tre trin, arvingerne skal igennem ved udregningen af arveafgiften. Det første trin er det skattefrie fradrag, som skal trækkes fra den arv, man har modtaget. Fradragets størrelse for livsarvinger er pr. 1.januar 2009 på 156.359 € og for ugifte samlevende 1564 € for arv ved dødsfald efter denne dato (Publique, 2009, s. 1-2).

Når fradraget er blevet fratrullet arven, og der stadig er noget tilbage af arven, så kommer det næste trin. Det er en procentskala for arveafgiften, som også skelner mellem livsarvinger og ugifte samlevende. For livsarvinger gælder, at der, for det beløb, der er tilbage efter fradraget, skal betales en arveafgift på 5 % af beløb op til € 7922. Af beløb mellem € 7922 og € 11.833 er det 10 %, mellem € 11.833 og € 15.636 er det 15 %, mellem € 15.636 og € 542.043 er det 20 %, mellem € 542.043 og € 886.032 er det 30 %, mellem € 886.032 og 1.772.064 er det 35 %. På alt over € 1.772.064 skal der betales en arveafgift på 40 %. For ugifte samlevende gælder, at der skal betales en arveafgift på 60 % af hele den arv, samleveren har modtaget (Publique, 2009, s. 2).

Det sidste trin er en eventuel nedsættelse af det beløb, der skal betales i arveafgift. Hvis en livsarving har mindst tre børn, så kan han/hun få nedsat arveafgiften med 610 € per barn efter barn nr.2. For en efterlevende samlever med mindst tre børn er nedsættelsen på 305 € per barn efter barn nr.2 (Publique, 2009, s. 3).

4.1.3. Sammenfatning

En kort sammenfattende konklusion på ovenstående er, at arveafgiften i Danmark tidligere blev udregnet for hver enkelt arving, hvor det i dag, efter ændringen af arveafgiftsloven til boafgiftsloven i 1995, nu bliver udregnet for dødsboet. Boafgiften bliver udregnet, når et årligt reguleret bundfradrag er trukket fra. Afgiftsklasserne er blevet reduceret fra 3 til 2 klasser, hvor efterlevende samlever nu hører til afgiftsklasse A. De hørte før til i klasse C. Tidligere risikerede den efterlevende samlever at skulle betale godt 40 % i arveafgift, men havde imidlertid mulighed for at søge om nedsættelse af afgiften. I dag er boafgiften 15 % for den efterlevende samlever, og han/hun er også fritaget for tillægsboafgiften på 25 %. Den efterlevende samlever har dermed fået en betydelig økonomisk fordel med ændringen af arveafgiftsloven til boafgiftslov. Børn hører stadig til boafgiftsklasse A. I Frankrig svarer arveafgiftssystemet til det gamle danske arveafgiftssystem, for arveafgifterne bliver beregnet ud fra den arv, arvingerne hver især har modtaget. En efterlevende samlever regnes som en fremmed og skal betale 60 % i arveafgift. Arveafgiftssystemet består af 3 trin, nemlig et skattefrit fradrag, en procentskala for arveafgiften og en eventuel nedsættelse af arveafgiften. Hvis livsarvingen

eller den efterlevende samlever har mindst 3 børn, kan de få nedsat arveafgiften med et beløb for hvert barn, de har efter barn nr.2.

5. Konklusion

Det kan umiddelbart konstateres, at ugifte samlevende i Danmark er bedre arveretligt stillet og kan sikre hinanden bedre end ugifte samlevende i Frankrig. Den nye arvelov i Danmark har nemlig gjort det muligt for ugifte samlevende at sikre hinanden ved oprettelse af et udvidet samlevertestamente, sådan at de nu kan bestemme, at de vil arve hinanden helt eller delvist som ægtefæller med fuldstændigt særeje. Selv om franske ugifte samlevende er lovmæssigt anerkendt, hvor de danske ikke er det, så har franske ugifte samlevende ikke den samme mulighed for at sikre hinanden på samme måde som i Danmark, specielt fordi man i Frankrig ikke kan oprette et fælles testamente. I begge lande kan den efterlevende samlever modtage hele arven, hvis der ikke er tvangsarvinger, men i de tilfælde, hvor der er tvangsarvinger, der har de danske ugifte samlevende en klar fordel med hensyn til, hvor meget de kan testere til hinanden. Tvangsarven i begge lande spiller en stor rolle med hensyn til dens størrelse, og der er stor forskel. I Danmark kan de ugifte samlevende nemlig testere helt op til 7/8 af den efterladte arv til hinanden, hvis der er tvangsarvinger, sådan at tvangsarvingerne kun modtager deres tvangsarv. I Frankrig kan den efterlevende samlever i et testamente kun modtage friarven, hvis der er tvangsarvinger.

Det kan også konstateres, at ugifte samlevende i Danmark har flere og bedre muligheder for at sikre hinanden økonomisk ved den enes død. Det ses tydeligt ved begunstigelsesreglerne i Danmark og Frankrig. Ugifte samlevende i Danmark hører nu med i standardbetegnelsen "nærmeste pårørende" i en begunstigelse i en forsikring, hvilket betyder, at den efterlevende samlever nu kommer ind i begunstigelsesrækkefølgen lige før børnene. I Frankrig omfatter standardbegunstigelsen ikke ugifte samlevende. Det er kun muligt at indsætte en efterlevende samlever ved navns nævnelse, og hvis forsikringstageren sørger for at få samleverens underskrift og accept af, at han/hun nu er den begunstigede til forsikringen. Fælles for begge lande er, at det er en livsforsikring, der er den bedste måde at sikre hinanden på ved den enes død, og det gælder også, at forsikringssummen udbetales uden om dødsboet direkte til den begunstigede.

Den anden klare fordel, som begunstigelsesreglerne i Danmark giver de ugifte samlevende, er ved indsættelsen af en efterlevende samlever i en pensionsordning. Standardbetegnelsen "nærmeste pårørende" gælder også i pensionsordninger med samme rækkefølge som i forsik-

ringer. Danske ugifte samlevende kan indsætte hinanden som begunstiget i flere forskellige pensionsordninger. I Frankrig kan en efterlevende samlever slet ikke begunstiges i en pensionsordning, bortset fra en enkelt undtagelse, og det er ved at indsætte en efterlevende samlever som begunstiget i en opsparingsplan, der er en slags tillæg til pensionen, og som bliver oprettet som en forsikringsaftale. I Frankrig er det nemlig ægtefællekravet, der gælder, og derfor bliver pensioner kun udbetalt til efterlevende ægtefæller eller ekskoner under visse betingelser. Jeg kan derfor konstatere, at den nye arvelov i Danmark har medført bedre forhold for de ugifte samlevende, end den nye arvelov i Frankrig har, og jeg kan bekræfte den første del af min hypotese, om at danske ugifte samlevende er bedre arveretligt stillet og kan sikre hinanden bedre økonomisk, end franske ugifte samlevende kan.

Endvidere kan det også konstateres, at børn, uanset om de er født i ægteskab eller uden for ægteskab, arveretligt ikke er bedre stillet i Danmark end i Frankrig. Det fremgår tydeligt, at størrelsen på tvangsarven i de to lande er forskellig. I Danmark er tvangsarven blevet reduceret til $\frac{1}{4}$, uanset hvor mange børn der er, og i Frankrig er den for 1 barn $\frac{1}{2}$, for 2 børn $\frac{2}{3}$ og for 3 eller flere børn $\frac{3}{4}$ af den efterladte arv. Den nye arvelov i Danmark har også medført, at tvangsarvingerne kan se deres tvangsarv reduceret til 1.000.000 kr., hvis der altså er tale om en betragtelig arvemasse. Der er visse fællestræk i begge lande, når det drejer sig om, at en livsarving modtager aktiver og genstande som testamentsarv. I Danmark og Frankrig må aktivernes og genstandenes værdi ikke overstige henholdsvis tvangsarvens og friarvens værdi. I begge lande skal tvangsarvingerne altså kunne modtage deres tvangsarv. Med hensyn til værgemål for mindreårige børn og deres arv, gælder det for begge lande, at det er den efterlevende forælder, der er det mindreårige barns værge, og som skal varetage det mindreårige barns interesser. I Danmark kan testator båndlægge sit barns tvangsarv, men det kan ikke konstateres, at det også er tilfældet i Frankrig. På baggrund af ovenstående kan den anden del af min hypotese om, at danske børn er arveretligt bedre stillet end franske, ikke bekræftes.

Der kan konstateres en mindre fordel til danske børn, når det drejer sig om at sikre dem økonomisk, specielt i en forsikringsordning. Danske forældre har nemlig mulighed for at indsætte deres barn som begunstiget i en livsforsikring og i en gruppelivsforsikring, hvor det i Frankrig er muligt at begunstige et barn i en livsforsikring. Da gruppelivsforsikringer tilsyneladende ikke er en forsikringsordning, der bliver anvendt i Frankrig, kan det ikke konstateres, om det er muligt at begunstige et barn i en sådan forsikring. Der ses ligheder ved, at det i begge lande

er muligt at begunstige kun 1 barn ud af flere, og det skal i begge lande gøres ved navns nævnelse, men i Frankrig skal forsikringstageren endvidere have barnets underskrift og accept, før end begunstigelsen er gyldig. Der er dog en forskel i måden at anvende standardbegunstigelsen ”nærmeste pårørende” i de to lande, hvor en efterlevende samlever i Danmark nemlig kommer før et barn, og børnene i Frankrig kommer først i begunstigelsesrækkefølgen, hvis der ikke er en efterlevende ægtefælle. I både Danmark og Frankrig kan forsikringstageren yderligere sikre sit barn økonomisk ved at oprette henholdsvis en børnerente og en uddannelsesrente, der fungerer på næsten samme måde.

Den største forskel, der kan konstateres for børn og den økonomiske sikring af dem, er måden, hvorpå børn kan begunstiges i pensionsordninger i Danmark og Frankrig. Her er de danske børn klart bedre stillet, idet de som livsarvinger kan modtage næsten samtlige pensionstypers udbetaling, enten ved at pensionen udbetales til boet, eller ved at barnet bliver begunstiget. I Frankrig er det nemlig ikke muligt for børn at blive begunstiget i nogen pensionsordning, dog med en enkelt undtagelse, nemlig i den opsparingsplan, som en pensionsberettiget kan oprette, og som fungerer som en slags tillæg til pensionen. Her er det muligt at begunstige barnet. Grunden til, at børn ikke kan indsættes som begunstigede, er, at der er et ægteskabskrav i Frankrig, der medfører, at pensionen bliver udbetalt til en efterlevende ægtefælle eller en efterlevende tidligere ægtefælle. Det er kun i tilfælde, hvor barnet har mistet begge forældre, at det kan få udbetalt noget af den grundlæggende og den supplerende pension. Jeg kan derfor bekræfte den anden del af min anden hypotese, om at danske børn kan sikres bedre økonomisk end i Frankrig, også selv om der kun er en lille fordel til danske børn, når det drejer sig om begunstigelse i forsikringer.

Danske ugifte samlevende har en betydelig fordel, når det gælder boafgift, i forhold til de franske. I Danmark skulle ugifte samlevende tidligere betale arveafgift efter arveafgiftsklasse C, som var beregnet til ubeslægtede personer. Arveafgiften blev beregnet for hver enkelt arving og steg med størrelsen på arven. Men efter arveafgiftsloven blev ændret til boafgiftsloven i 1995, skal de lige som livsarvinger nu kun betale 15 % i boafgift efter fradraget på 264.100 kr. De skal dog opfylde kravene om fælles bopæl i 2 år inden dødsfaldet eller om at vente eller have fællesbarn. I Frankrig udregnes arveafgiften netop af den arv, hver arving har modtaget. Her er ugifte samlevende dårligt stillet, for de skal betale 60 % af hele arven, efter de har fratrasket et mindre fradrag på 1564 €. De kan lige som livsarvinger nedsat arveafgif-

ten, hvis de har mindst 3 børn. Livsarvinger får et fradrag på 156.359 € og skal betale en progressiv afgift på beløb, der er tilbage efter fradraget. Her kan det så konstateres, at franske livsarvinger har en større fordel end danske, fordi fradraget er så stort.

Bibliografi

ABCsiden.dk. (2009). *Generel samlivskontrakt*. Hentede 11. Maj 2009 fra Gratis kontrakter: <http://www.abcsiden.dk/katalog.aspx?k=522>

AON. (13. November 2007). *Early Retirement Weakening European Pension Systems*. Hentede 23. Maj 2009 fra Media Centre 2007: <http://www.aon.com/uk/en/about/media-centre/barometer.jsp>

Arrco, A. e. (2009). *Pension de réversion*. Hentede 17. Maj 2009 fra [agirc-arrco.fr](http://www.agirc-arrco.fr): <http://www.agirc-arrco.fr/particuliers/pension-de-reversion/>

Baby, W. (2009). *La protection du concubin survivant*. Paris: Defrénois Lextenso éditions.

Bank, D. (December 2008). *Arveregler fra den 1. januar 2008*. Hentede 12. Maj 2009 fra Pension: <http://www.danskebank.dk/PDF/Priser-vilkaar-faktaark/Pension/Arveregler012008.pdf>

Bank, D. (Oktober 2008). *Kapitalpension*. Hentede 13. Maj 2009 fra [http://www-2.danskebank.dk/link/KSpensionFaktaark/\\$file/KapitalpensionDB.pdf](http://www-2.danskebank.dk/link/KSpensionFaktaark/$file/KapitalpensionDB.pdf)

Bank, D. (December 2008). *Livrente*. Hentede 13. Maj 2009 fra Livrente: <http://www.danskebank.dk/PDF/Priser-vilkaar-faktaark/Pension/LIVRENTE.pdf>

Bank, D. (Januar 2009). *Ratepension*. Hentede 13. Maj 2009 fra Ratepension: <http://www.danskebank.dk/PDF/Priser-vilkaar-faktaark/Pension/RATEPENSION.pdf>

Benhamou, J. (2004). *Héritage, Patrimoine, Successions - Où en êtes-vous?* Paris: le cherche midi.

cassation, C. d. (2008). *Les distinctions en droit successoral*. Hentede 24. Maj 2009 fra Cour de cassation: http://www.courdecassation.fr/publications_cour_26/rapport_annuel_36/rapport_2008_2903/etude_discriminations_2910/distinctions_justifiees_2918/distinctions_familiales_2919/distinctions_droit_successoral_12142.html

CIRA. (20. Marts 2009). *Pension de réversion du régime général des salariés : conditions d'attribution*. Hentede 17. Maj 2009 fra vosdroits.service-public.fr: <http://vosdroits.service-public.fr/particuliers/F13106.xhtml>

Court, B. L. (10. September 2008). *La rente éducation : une bonne protection jusqu'à 25 ans*. Hentede 25. Maj 2009 fra Les Echos.fr: <http://www.lesechos.fr/patrimoine/famille/300188151.htm>

Court, B. L. (27. November 2008). *Préparer sa retraite tout en atténuant sa fiscalité*. Hentede 25. Maj 2009 fra LesEchos.fr: <http://www.lesechos.fr/patrimoine/retraite/300312484-preparer-sa-retraite-tout-en-attenuant-sa-fiscalite.htm>

- Daguet, F. (1996). *Mariage, divorce et union libre*. Hentede 12. Maj 2009 fra Insee: http://www.insee.fr/fr/ffc/docs_ffc/IP482.pdf
- Danske, D. S. (2. Februar 2009). *Uægte børn*. Hentede 10. Maj 2009 fra http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Familieret/U%C3%A6gte_b%C3%B8rn
- démographiques, I. n. (November 2000). *Deux enfants sur cinq naissent hors mariage*. Hentede 23. Maj 2009 fra [ined.fr](http://www.ined.fr/fichier/t_telechargement/15822/telechargement_fichier_fr_fiche4.pdf): http://www.ined.fr/fichier/t_telechargement/15822/telechargement_fichier_fr_fiche4.pdf
- Dibos-Lacroux, S. (2004). *Successions: Le guide pratique*. Issy-les-Moulineaux: Prat éditions.
- Dumas-Delage, M. F. (Juni 1991). *Les enfants naturels*. Hentede 24. Maj 2009 fra pagesperso-orange.fr: <http://pagesperso-orange.fr/lamotte/ecuras/no7enf.htm>
- Familiestyrelsen, B. o. (15. April 2009). *Pension når du dør*. Hentede 6. Maj 2009 fra [Borger.dk](http://www.borger.dk): <https://www.borger.dk/Emner/Pension/pensionsbehovaendrerisig/pensionhvisderskerdignoget/Sider/Pensionnaardudoer.aspx?#>
- Feldthusen, R. K., & Nielsen, L. (2007). *Arveretten*. Gjøellerup/Gads Forlag.
- Française, R. (2009). *Les autres bénéficiaires*. Hentede 23. Maj 2009 fra *Prendre ma retraite*: http://www.fonction-publique.retraites.gouv.fr/data/Public/prendre_ma_retraite/les_autres_beneficia/10727004785450.html
- Frodelund, E. (1987). *Papirløst samliv*. Frederikssund: Forlaget Thorsgaard ApS.
- Granet, F., & Hilt, P. (2006). *Droit de la famille* (2 udg.). Grenoble: Presses universitaires de Grenoble.
- Justice, M. d. (5. Oktober 2007). *La tutelle des mineurs*. Hentede 24. Maj 2009 fra vos-droits.justice.gouv.fr: <http://www.vos-droits.justice.gouv.fr/index.php?rubrique=10062&ssrubrique=10201&article=13248>
- Justitsministeriet. (19. Januar 2004). *Arveforordningen af 1845*. Hentede 11. Maj 2009 fra *Synopsis - overblik over juraen*: <http://www.themis.dk/synopsis/index.asp?hovedramme=/synopsis/docs/lovsamling/arveforordningen.html>
- Justitsministeriet. (7. Juni 2007). *Arveloven*. Hentede 19. April 2009 fra *Retsinformation*: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2664>
- Justitsministeriet. (2006). *Betænkning om revision af arvelovgivningen mv. Betænkning nr.1473*. København: Schultz Grafisk.

Justitsministeriet. (2007). *L 100 Svar på spørgsmål 1*. Hentede 4. Maj 2009 fra Folketinget: <http://www.folketinget.dk/samling/20061/Lovforslag/L100/spm/1/svar/endeligt/20070227/352104.PDF>

Justitsministeriet. (20. August 2007). *Værgemålsloven*. Hentede 11. Maj 2009 fra Retsinformation: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2681>

Koch, C. (1994). *L 77*. Hentede 9. Maj 2009 fra Folketinget: http://www.folketinget.dk/doc.aspx?/Samling/19941/lovforslag_oversigtsformat/L77.htm

Lando, O. (2004). *Kort indføring i komparativ ret* (2. udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Legifrance. (2009). *Article 515-8*. Hentede 3. Maj 2009 fra Détail d'un article de code: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&idArticle=LEGIARTI000006428570&dateTexte=&categorieLien=cid>

l'Essonne, C. d. (2009). *Que prévoir par testament?* Hentede 20. Maj 2009 fra Conseils et informations: http://www.notaires91.com/conseils/droit_famille/prevoir_testament.htm

Limited, A. C. (2007). *2007 European Pensions Barometer*. Hentede 22. Maj 2009 fra 2007 European Pensions Barometer: <http://www.imsersomayores.csic.es/documentos/documentos/pensions-barometer-report.pdf>

Lund-Andersen, I. (1982). *U.1982B.41 Ugifte samlevendes arveretlige forhold*. Hentede 7. April 2009 fra Thomson Reuters Professional: <http://www.thomson.dk>

Mariage, r. (15. April 2008). *Le concubinage*. Hentede 18. Maj 2009 fra Aufeminin.com: <http://www.aufeminin.com/fiche/mariage/f11342-le-concubinage.html>

maritimes, C. D. (11. December 2008). *La légitimation d'un enfant né hors mariage*. Hentede 24. Maj 2009 fra cdad-alpesmaritimes.justice.fr: <http://www.cdad-alpesmaritimes.justice.fr/fiches-pratiques/fiche/id/351>

Meyer, L. (2008). *Den nye arvelov*. København: Forlagene IDAG og NORDAN ApS.

MoneyMag.fr, L. (2009). *Entre concubins : quelle assurance vie possible?* Hentede 21. Maj 2009 fra L'assurance vie dans le couple: http://www.lemoneymag.fr/v4/fiche/s_Fiche_v4/0,5382,13957,00.html

MoneyMag.fr, L. (2009). *Le paiement mensuel ou trimestriel de la retraite*. Hentede 23. Maj 2009 fra lemoneymag.fr: http://www.lemoneymag.fr/v4/fiche/s_Fiche_v4/0,5382,14878,00.html

Mundi, G. (3. Marts 2008). *Les bonnes raisons de souscrire une assurance vie en 2008*. Hentede 21. Maj 2009 fra capitalfinance.fr:

<http://www.capitalfinance.fr/b2b2c/entreesite/EntDosList?task=AfficherContenu&id=1004887>

Møller, J. (2008). *Lovsamlingen 2008*. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag.

Nordea. (2009). *Børnerente*. Hentede 12. Maj 2009 fra Privat:
<http://www.nordea.dk/Privat/Pension/Forsikring/B%C3%B8rnerente/789792.html>

Nørgaard, I. (2008). *Arveret*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Overgaard, N. S. (2007). *Efterlønnen er stadig et super tilbud*. Hentede 7. Maj 2009 fra Penge & Privatøkonomi: <http://www.penge.dk/cm/1.1722?page=1#>

Parent-solo.fr. (21. Marts 2007). *L'autorité parentale : évolution en quelques dates*. Hentede 24. Maj 2009 fra Parent-solo.fr: <http://www.parent-solo.fr/modules/smartsection/item.php?itemid=163>

Paris, M. d. (3. November 2008). *Certificat de concubinage*. Hentede 15. Maj 2009 fra Annuaire de l'administration: http://lannuaire.service-public.fr/mairies/ile-de-france/paris/mairie-75104-02_S82633.html

Pedersen, I. M. (1976). *Papirløse samlivsforhold*. København: Juristforbundets Forlag.

Pension, F. &. (2009). *Arbejdsmarkedspensioner*. Hentede 6. Maj 2009 fra forsikringenshus.dk:
http://www.forsikringenshus.dk/PensionsABC/Basislektioner/Pensionstyper/Soejle_2_-_Arbejdsmarkedspensioner.aspx

Pension, F. &. (2009). *Individuelle pensioner*. Hentede 6. Maj 2009 fra forsikringenshus.dk:
http://www.forsikringenshus.dk/PensionsABC/Basislektioner/Pensionstyper/Soejle_3_-_Individuelle_pensioner.aspx

Pension, F. &. (2009). *Offentlig og lovbestemte ordninger*. Hentede 6. Maj 2009 fra forsikringenshus.dk:
http://www.forsikringenshus.dk/PensionsABC/Basislektioner/Pensionstyper/Soejle_1_-_De_offentlige_og_lovbestemte_ordninger.aspx

Personalestyrelsen, B. o. (23. April 2009). *Pension er også forsikring*. Hentede 21. Maj 2009 fra Borger.dk:
<https://www.borger.dk/Emner/Pension/typerafpension/Sider/Pensionerogsaaaforsikring.aspx?>

Prioux, F. (April 2006). *Population & Sociétés*. Hentede 13. Maj 2009 fra Ined.fr:
http://www.ined.fr/fichier/t_telechargement/12900/telechargement_fichier_fr_public_et_soc_francais_422.pdf

Prioux, F., & Lefèvre, C. (2009). *Conjugalités et situations familiales*. Hentede 14. Maj 2009 fra Ined: http://www.ined.fr/fichier/t_recherche/NoteDetPhare2009/P0327.pdf

Pruvost, P. (2009). *Famille Connaître et défendre vos droits*. Issy-les-Moulineaux Cedex: Prat éditions.

Publique, M. d. (2009). *Calcul et paiement des droits de succession*. Hentede 25. Maj 2009 fra impots.gouv.fr:

http://www.impots.gouv.fr/portal/dgi/public/particuliers.impot?paf_dm=popup&paf_gm=content&pageId=part_famille&espId=1&typePage=cpr02&paf_gear_id=500018&docOid=documentstandard_364&temNvlPopUp=true

Regeringen. (August 2000). *Et bæredygtigt pensionssystem*. Hentede 24. Maj 2009 fra Økonomiministeriet: <http://www.oem.dk/publikationer/pensionpixi/pensionsyst.pdf>

retraite, G. i. (April 2009). *Ma retraite, mode d'emploi*. Hentede 22. Maj 2009 fra Comprendre sa retraite: <http://www.info-retraite.fr/fileadmin/gip/pdf/Maretraitemodedemploi2009.pdf>

Sampension. (2009). *Begunstigelse på gruppelivsforsikring*. Hentede 12. Maj 2009 fra Om pension: <http://www.sampension.dk/composite-1310.htm>

Selfvie. (2009). *Clause bénéficiaire*. Hentede 21. Maj 2009 fra Selfvie.fr: http://www.selfvie.fr/clause-beneficiaire-c-1_85.html

Skandia. (2009). *Pensionstyper*. Hentede 6. Maj 2009 fra <http://www.skandia.dk/viden/pension/typer/>

Skat. (5. Marts 2009). *Boafgift*. Hentede 12. Maj 2009 fra Dødsbo: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=146517&chk=202202#pos>

Skatteministeriet. (1. September 2008). *Boafgift*. Hentede 13. Maj 2009 fra Boafgift og gaveafgift - faktaside: http://www.skm.dk/tal_statistik/afgiftsberegning/5660.html

sociale, C. d. (2009). *La retraite en France*. Hentede 23. Maj 2009 fra Qui sommes-nous?: <http://www.cnav.fr/1qui/frameset.htm>

Statistik, D. (Oktober 2008). *Befolkningens udvikling 2007*. Hentede 19. Februar 2009 fra Danmarks Statistik: http://www.dst.dk/asp2xml/puk/udgivelser/get_file.asp?id=12150&sid=befudv

Statistik, D. (2006). *FAM4*. Hentede 13. Maj 2009 fra Danmarks Statistik: <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1440>

Statistik, D. (20. Februar 2009). *Nyt fra Danmarks Statistik*. Hentede 13. Maj 2009 fra Danmarks Statistik: http://www.dst.dk/asp2xml/external/external.asp?title=Nyt%20fra%20Danmarks%20&ancestor=Statistik&file=/asp2xml/PUK/udgivelser/get_file.asp?id=11485&show=pdf

Taksøe-Jensen, F. (2000). *Lærebog i arveret* (2. udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Vindeløv, V., Lund-Andersen, I., & Nielsen, L. (1988). *Retsstillingen for ugifte samlevende*. København: G E C Gads Forlag.

Bilag

Bilag 1 – Danmarks Statistik FAM 4

Bilag 2 – Generel samlivskontrakt

Bilag 3 – Certificat de concubinage

Bilag 4 – La retraite en France

Familier pr. 1. januar efter familietype, område og tid

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Samlevende par																	
Hele landet	73 959	78 402	83 387	87 574	91 627	94 012	96 854	98 415	100 299	101 857	101 911	102 540	102 550	102 535	103 125	102 522	102 534

Pr. 1. januar 2008 er familiedefinitionen ændret. Hjemmeboende børn skal efter denne dato være under 25 for at blive regnet med til deres forældres familie. Før denne dato var aldersgrænsen 18 år. Desuden må de ikke have været gift, ikke selv have hjemmeboende børn, og ikke indgå i samlevende par.

13-5-2009 *Danmarks Statistik* , © www.statistikbanken.dk/FAM4

Generel Samlivskontrakt

Navn: CPRnr;

Navn: CPRnr;

Undertegnede, som er ugifte samboende, har i dag indgået følgende samlivskontrakt:

Ejerforhold:

1. Det hver af parterne havde med sig ind i samleleverforholdet skal de beholde som sit ene-eje, også ved et eventuelt samlivsbrud.

En fuldstændig oversigt over disse genstande bør derfor føres, og undertegnes af begge parter. Se vedlæg nr. 1.

2. Det den enkelte part erhverver i fremtiden ved arv eller gave skal fortsætte at være den enkelte parts ene-eje hvis intet andet bestemmes i det enkelte tilfælde.

Er andet aftalt, bør dette straks nedskrives og undertegnes af begge parter. Se vedlæg nr 2.

3. Det parterne erhverver i fællesskab under samleleverforholdet skal være i sameje mellem parterne (dvs med 50% hver), med mindre andet særskilt er aftalt. Uanset hvem, der har betalt og fået sit navn på kvitteringen eller købekontrakten. Har begge parter lige stor ejerandel i genstanden, skal fordeling ske efter lodtrækning hvis parterne ikke aftaler andet. Den som har størst ejerandel i en genstand (f. eks. 60%) skal have førsteretten til at overtage ejendelen. Den som overtager en ejendel som er i sameje mellem parterne skal kompensere den anden for dette. Ejendele som skal overtages mod vederlag, overtages først på betalingstidspunktet. Frem til dette tidspunkt gælder selvsagt begrænsningerne i pkt. 4.

Genstande som omfattes af dette punkt bør straks føres ind i vedlæg nr. 2.

Her bør man også angive de tilfælde hvor ejerandelen skal være anderledes end 50%, f. eks. 70% på A og 30% på B.

Her kan man også specificere de ejendele som en af parterne skal eje alene. Det gøres ved at man sætter denne parts ejerandel til 100%.

4. De genstande som er i sameje mellem parterne skal kun disponeres i fællesskab.

Parterne kan alligevel frit bruge genstanden så længe samejegenstanden bruges til det den er ment til, og som den almindeligvis bruges til.

Det er den juridiske rådighed over samejegenstandene som er begrænset:

Dvs. at genstandene kun kan gives som gave, sælges, pantsættes, lejes ud eller på anden måde disponeres over retslig dersom begge parter har accepteret dette.

5. Parterne hæfter kun for den gæld de har påtaget sig i fællesskab.

Dvs. at parterne alene vil hæfte for gæld han / hun har påtaget sig (f. eks. ved køb på afbetaling) med mindre andet er særskilt aftalt i hvert enkelt tilfælde.

6. Fællesudgifter:

☐ Parterne skal dække alle løbende fællesudgifter med en halvpart hver. Eks. telefon, strøm, husleje og madudgifter.

☐ Parterne er enige om følgende fordeling:

.....

.....

.....

.....

.....

7. I forbindelse med denne aftale oprettes et gensidig testamente;

Nej Ja
☐ ☐

Husk: Samboende får ikke automatisk arveret dersom den ene skulle falde fra. For samlevende er det derfor specielt vigtigt at have et gensidig testamente.

Mærk: Formkravene til testamenter er absolutte, enhver formfejl vil kunne medføre at testamentet bliver kendt ugyldig.

8. Ophør af samlivskontrakten indtræder hvis:

- Den siges op skriftlig af en af parterne.
- Et gensidig testamente oprettet i forbindelse med samlivskontrakten tilbagekaldes.
- Parterne indgår ægteskab eller registreret partnerskab.
- Der sker et faktisk samlivsbrud som varer længere end;uger / måneder.

9. Hvis fordelingen af ejendele i sameje mellem parterne ikke er gjort indenuger / mnd. efter samlivsbruddet, kan hver af parterne kræve ejendelen solgt.

Dette dokument skal forhindre undertegnede i at rejse særlige krav i tilfælde af uenighed på et senere tidspunkt.

10. Underskrift.

Hver af parterne har sin kopi af samlivskontrakten og en tredje kopi er hos:.....

Begge parter har underskrevet alle 3 kopier af kontrakten, og har forstået indholdet.

Dato:

Dato:

Signatur:

Signatur:

11. Vidner

Undertegnede to vidner, der er til stede samtidig efter **navn1** og **navn2s** ønske, med det formål at bevidne oprettelsen af denne samlivskontrakt, hvilket indhold vi har gjort os bekendt med, bevidner herved, at **navn1** og **navn2** på tidspunktet for oprettelsen af dette dokument var ved sin fornufts fulde brug, og i enhver henseende i stand til fornuftsmæssigt at indgå denne samlivskontrakt. Vi bekræfter herved at alle underskrifter er ægte.

Sted, den **xx/xx 20xx**

Navn:.....

Navn:.....

Underskrift:.....

Underskrift:.....

CPR.nr:.....

CPR.nr:.....

Adresse:.....

Adresse:.....

Postnr/sted:.....

Postnr/sted:.....

Dette dokument er i to - 2 - eksemplarer.

Liste over genstande den enkelte part havde før samlivsforholdet startede.

Ejerandel:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Signatur: _____

Oversigt over genstande som er i sameje mellem parterne, jfr. aftalens punkt 2 & 3.

Ejerandel:

This image shows a single page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There is no handwriting or other markings on the paper.

Dato: _____

Signatur: _____

CERTIFICAT DE CONCUBINAGE

Circulaire du ministre de la Fonction publique du 26 décembre 2000

Article 515-8 du code civil : « *Le concubinage est une union de fait, caractérisée par une vie commune présentant un caractère de stabilité et de continuité, entre deux personnes, de sexe différent ou de même sexe, qui vivent en couple.* »

Article 441-7 du code pénal : « *Est puni d'un an d'emprisonnement et de 15000 euros d'amende le fait :*

- 1° *D'établir une attestation ou un certificat faisant état de faits matériellement inexacts ;*
- 2° *De falsifier une attestation ou un certificat originellement sincère ;*
- 3° *De faire usage d'une attestation ou d'un certificat inexact ou falsifié.*

Les peines sont portées à trois ans d'emprisonnement et à 45000 euros d'amende lorsque l'infraction est commise en vue de porter préjudice au Trésor public ou au patrimoine d'autrui ».

Je soussigné (e)

.....
.....

déclare mener une vie commune

avec :

.....

Je soussigné (e)

.....
.....

déclare mener une vie commune

avec :

.....

à l'adresse suivante :

.....

.....

depuis :

Fait à Paris, le

Signature

Signature

Légalisation de signature

Légalisation de signature

LA RETRAITE EN FRANCE

Répartition, solidarité des générations et des professions

SALARIÉS

Ouvriers et employés
de l'agriculture

Cadres
de l'agriculture

Cadres de l'industrie,
du commerce
et des services

Ouvriers et employés de l'industrie,
du commerce et des services

Salariés d'entreprises
à statut particulier

Salariés non titulaires du
secteur public et para-public

Fonctionnaires civils
et militaires

Agents de la fonction publique
territoriale et hospitalière

Autres secteurs (public,
parapublic et divers)

RÉGIMES DE BASE

MUTUALITÉ SOCIALE AGRICOLE

49 CAISSES DÉPARTEMENTALES

665 000 COTISANTS
2 433 000 RETRAITÉS*

RÉGIME GÉNÉRAL DE LA SÉCURITÉ SOCIALE

GERÉ PAR LA CNAV,
15 CRAM ET 4 CGSS
(MARTINIQUE, GUADELOUPE,
GUYANE, RÉUNION)
LA CRAV (ALSACE, MOSELLE)

16 800 000 COTISANTS
11 900 000 RETRAITÉS*

RÉGIME DES AGENTS DE L'ÉTAT (RÈGLÉ PAR LE CODE DES PENSIONS CIVILES ET MILITAIRES)

2 452 000 COTISANTS - 1 869 000 RETRAITÉS*

CNRA

1 952 000 COTISANTS - 691 000 RETRAITÉS

CANSSM (MINES*), ENIM (MARINS), FSPOEIE (OUVRIERS DE L'ÉTAT), CRPCEN (CLERCS ET EMPLOYÉS DE NOTAIRES), RATP, SNCF, CNIÉ, BANQUE DE FRANCE, COMÉDIE FRANÇAISE, OPÉRA DE PARIS...

513 000 COTISANTS - 1 163 000 RETRAITÉS*

RÉGIMES COMPLÉMENTAIRES OBLIGATOIRES

ARRCO

31 INSTITUTIONS

18 335 000 COTISANTS
11 373 000 RETRAITÉS*

AGIRC

20 INSTITUTIONS

3 826 000 COTISANTS
2 283 000 RETRAITÉS*

CRPN (PERSONNELS NAVIGANTS)

30 000 COTISANTS - 16 000 RETRAITÉS*

IRCANTEC

2 531 000 COTISANTS - 1 697 000 RETRAITÉS*

RETRAITE ADDITIONNELLE DE LA FONCTION PUBLIQUE (créée le 1/1/2005)

4 400 000 COTISANTS
91 000 RETRAITÉS

NON SALARIÉS

Exploitants agricoles

MUTUALITÉ SOCIALE AGRICOLE

78 CAISSES DÉPARTEMENTALES

566 000 COTISANTS - 1 828 000 RETRAITÉS*

RÉGIME COMPLÉMENTAIRE
518 000 COTISANTS - 454 000 RETRAITÉS*

RSI

28 CAISSES RÉGIONALES INTERPROFESSIONNELLES

1 405 000 COTISANTS - 1 838 000 RETRAITÉS*

RÉGIME COMPLÉMENTAIRE
1 405 000 COTISANTS - 1 010 000 RETRAITÉS*

CNAVPL

11 SECTIONS PROFESSIONNELLES

CAVOM (OFFICIERS MINISTÉRIELS), CARMF (MÉDECINS), CARCD (DENTISTES), CAVP (PHARMACIENS),
CARSAF (SAGES-FEMMES), CARPIMKO (KINES), CARPV (VÉTÉRINAIRES), CAVAMAC (ASSUREURS),
CAVEC (EXPERTS-COMPTABLES), CIPAV (ARCHITECTES ET AUTRES PROFESSIONS LIBÉRALES) CRN (NOTAIRES)

RÉGIMES COMPLÉMENTAIRES
554 000 COTISANTS - 203 000 RETRAITÉS* 557 000 COTISANTS - 187 000 RETRAITÉS*

RÉGIMES SUPPLÉMENTAIRES OBLIGATOIRES
302 000 COTISANTS - 83 000 RETRAITÉS*

CNBF

46 000 COTISANTS - 8 800 RETRAITÉS* 46 000 COTISANTS - 8 800 RETRAITÉS*

CAVIMAC

15 000 COTISANTS - 64 000 RETRAITÉS*

Ministère des cultes

Chiffres 2007,
dont réversions
(*) Les salariés des mines sont aussi
à l'Arcco et à l'Agirc.
Source : Commission des comptes de la
Sécurité sociale, rapport septembre 2008.